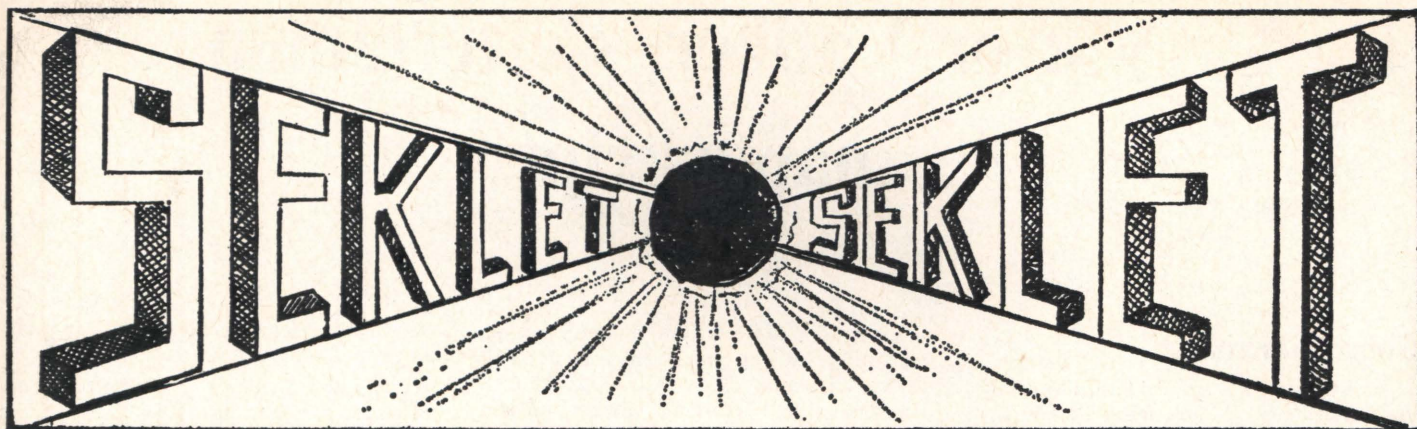

Nr 5 Årgång 17 1970

Lösnummer 2:50 inkl. moms.

Olof Alexandersson

Vattensabotörerna

En kväll strax före jul satt jag och bläddrade i några artiklar av den store naturvetaren Viktor Schaubberger. De handlade — som alltid då det gällde honom — om skogen och vattnet. I mäktiga ljungande ord — påminnande om de gammaltestamentliga profeter — uttalade han sitt anatema över en teknik som dödar skogen, vattnets vagga, och därmed förhindrar varje möjlighet till en framtida skapande utveckling:

När en människa dör ringer klockorna — men när skogen dör och med den ett helt folk går under, då rör ingen människa ett finger. Ändå vet vi att ett folks undergång alltid föregicks av dess skogars död. Utan skog inget vatten — utan vatten inget bröd. Den tid är ej avlägsen då man kommer att få betala mer för en flaska vatten än en flaska vin.

Värre än vattenbristen är dock vattnets kvalitativa förfall. Det är rubbat i sin naturliga uppbyggnad av alla de tekniska ingrepp som skett i naturen, och liksom det i sitt naturliga tillstånd främjar uppbyggandet av högstående livsformer, så kan vattnet nu — i sitt förnedrade, onaturliga tillstånd — endast främja tillväxten av patogena, livsnedbrytande livsformer. Han fördömer det tilltagande ofoget att borra djupa brunnar och pumpa upp grundvattnet från stora djup. Detta vatten är ännu ej färdigutvecklat — det "mogna" vattnet stiger själv upp till ytan. Genom att på detta sätt tömma grundvattenreservoarerna förstör man också jordens växtkraft på stora områden omkring en sådan avtappning. Det var i början på 1930-talet Schaubberger skrev detta och allt förståndigt folk skrattade åt honom. Men nu håller hans förutsägelser på att slå in — den ena efter den andra.

Någon dag efteråt satt jag framför TV:n och lyssnade på Vattumannen. Denne forskare varnade för samma sak som Schaubberger: borrar man en djup brunn förstör man vattenomsättningen på en stor areal runt den platsen. Jag erinrade mig då vad jag hört från en trakt i västra Sverige. Kommunalpamparna hade lyckats få en industri till orten med hjälp av alla slag av understöd åt industrin ifråga. Det var en av dessa ytterligt samhällsnyttiga anläggningar som tillverkar alla dessa vidriga slag av "chips", ett inte bara onyttigt surrogat för mat, utan rent av skadligt. Och enligt den diaboliska logik som hör samman med sådana "industrier" var den givetvis också en oerhörd vattenförbrukare — och vattenförorenare. Mandarinerna i kommunen hade emellertid borrarat en djup brunn åt denna kommunala fetisch — endast det bästa var gott nog åt detta dyrkansvärda skatteobjekt.

Efter en del mackel kom det hela igång. Billass av grönsaker hyvlades upp och mumifierades i kokande fett som billigt fabrikerades av slaktavfall, allt medan rent vatten flödade in i denna Molok och svårt förorenat vatten vräktes ut i den förbiflytande ån.

Snart började emellertid traktens bönder klaga. På vid omkrets från den "progressiva" och "strukturrationaliseringsvänliga" anläggningen började marken torka ut. Bönderna sa' att det är den där eländiga chipsfabrikens skull. Men alla vet ju att bönder är dumma och traktens tidning tog dem i upptuktelse i en artikel om vattenförsörjning där hån och skolmästaraktigt förmanande blandades: hur kunde någon vara så barnslig att han trodde att vattenförbrukning på ett ställe skulle påverka markfuktigheten på ett annat? Nu är emellertid vattnet i den där djupa brunnen slut och mandarinerna vet sig ingen råd var

de skall få tag i nytt vatten. Denna totalt onyttiga, onödiga, ja, skadliga produktion har här tillåtit förstöra en hel trakts vattentillgångar bara för att myten om industrialiseringens välsignelser skulle kunna uppehållas. Detta är ett Grönköpingsexempel på hur makalöst okunnigt och oansvarigt den moderna människan umgås med en av våra viktigaste livsfaktorer — vattnet, trots all omskruten kunskap.

Men det finns ett gigantiskt exempel på samma okunnighet också — den nya Assuan-dammen i Egypten. Under mobilisering av teknisk expertis och pengar i sällan skådad omfattning reglades hela Nilen av med en jättelik damm. Nu skulle det bli slut på Nilens okontrollerade översvämningar, här skulle bli effektiv konstgjord bevattning av Nildalen enligt alla konstens regler och från kraftverken i dammen skulle man få energi till produktion av enorma mängder konstgödning som skulle skapa väldiga skördar. Men redan börjar eftertankens kränka blekhet infinna sig: Nilen medförde vid sina årliga översvämningar väldiga massor av näringsrikt slam som sköljdes ut över Nildalen och på nytt varje år skapade en fruktbar mylla. Det är slut på detta nu. Slammassorna stannar innanför dammen och kommer snart att fylla igen den. Som Borgström påpekat har sådana dammar sällan längre livstid än en knapp mansålder. Nu har det visat sig att fruktbarheten avtar snabbt i Nildalen — trots konstbevattningen och konstgödseln. När skall världens jordbrukstekniker lära sig att konstbevattning inte är någon lösning utan endast en nödhjäl, som dock i långa loppet för till ännu större vattenbrist. Endast en ny syn på vattnets verkliga karaktär och uppgift kan lösa världens vattenproblem.

Ur Viktor Vallbergs efterlämnade manuskript

John Björkhem

Hur skall man kunna förklara, att namnet *John Björkhem* inte blev mera allmänt känt i vårt land än vad som skedde och varför är hans namn redan så väsentligt bortglömt? Redan hans studieprestationer borde ha väckt större uppmärksamhet, att här måste finnas en eminent begåvning, som borde tillvaratagas. De specialstudier, som han ägnade sig åt, borde ytterligare uppväckt intresset att omhulda Björkhems verksamhet. Det kastas ju ut millioner och milliarder för att genom experiment på djur kunna förklara orsakerna till olika sjukdomar och försök att bota dessa. Varför kunde icke åtminstone några tiotusentals kronor ha givits Björkhem för att bereda honom möjlighet att fullfölja sina forskningar i Människans själsliv? Nej, för att kunna leva med familj och betala studieläskulder måste han uppehålla en mycket betungande läkarpraktik trots ett hjärtfel, som han ådragit sig under militärtjänstgöring. — En bild av tillståndet i denna mänsklighet.

Björkhem var teolog, filosof, läkare med två doktors-examina jämte läkarexamen, där han med en enkel avhandling på detta område kunnat förvärva sin tredje doktorshatt.

Det förnämsta området, där Björkhem gjort forskningar, är på hypnotismens område. Han har där skrivit en doktorsavhandling, "De hypnotiska hallucinationerna". Hans förnämsta experiment där har bestått i att återföra människor till föregående åldrar först i denna livstid, därefter "före detta livet". Återgången till olika åldrar i detta livet visade sig alltid vara korrekta. Personerna uppträdde i den aktuella tidens miljö och i någon viss omständighet, ända ner i den tidigaste barnåldern. Vad återförande till föregående liv beträffar, så kunde naturligtvis vid en doktorsdisputation och i en sådan avhandling en sådan möjlighet ej ens ifrågasättas, nej, överhuvudtaget ingen förklaring — "hallucinationer" var förklaring nog. Björkhem fick ju inte heller tid att fortsätta med forskningen och ge ut flera skrifter. Sådana, som ej blivit bundna av ett disputationstvång hade helt säkert haft klarare och friare slutsatser. Skulle "hallucinationerna" kunna förklaras som glimtar från "det universella medvetandet" eller såsom reflexer från hypnotisörens tankar eller såsom bara den hypnotiserades fantasier? Därom gavs aldrig något avgjort meddelande. Troligtvis finns här olika förklaringsgrunder i olika fall.

En kvinna, Alice Bocardo, meddelar i "Die andere Welt", dec. 1962, att hon sammanträffat med Björkhem i Lund 1946 och då ställt frågan till honom direkt, om han trodde att reinkarnation förekom. — Han svarade bestämt och allvarligt: "Jag tror — jag vet, att det förekommer återfödelse. Jag har erfarenhet i hundratals experiment". Antalet experiment uppgives till mer än 30 000. Vilket arbete och vilken uppoffring!

Vi kanske skall anföra ett exempel på återförelse. En ung präst kom före detta livet till ett minne, då han var kyrkvård i en viss församling i Norrland med ett uppgivet namn och i en viss tid. Undersökning i kyrkböcker stämde.

Björkhem föddes den 20 juli i Jämshögs församling i Blekinge län. Den 29 mars 1963 lämnade han denna världen. Han blev student 1931, 1940 disputerade han för doktorsgrad i teologi. Då han skulle prästvigas började svårigheterna. Ingen biskop ville prästvigga honom. Saken ordnades dock snart och den högtidliga akten kunde äga rum i juni samma år. Han fick en tjänst, men denna varade bara en kort tid. I egenskap av präst och på samma gång läkare gav han ut en skrift: "Livet och Människan", Diakonistyrrelsens förlag. — En skrift som gått ut i åtta upplagor.

Omfödelse och Själavandring

Tron på själavandring och tron på möjligheten eller verkligheten av omfödelse är två skilda saker. Men människorna har så svårt att fatta skillnaden, att man möter även lärda personer t. o. m. teologer, som inte känner till sakerna bättre.

Själavandringen är en hinduisk lära sen forntiden enligt vilken en ständig vandring sker från kropp till kropp, ömsom människa, ömsom djur. Legenden berättar att Buddha före det dåvarande livet hade genomgått en mängd föregående inkarnationer: i 18 apor, 4 hästar, 4 ormar, 3 ödlor, 2 fiskar o s v. Detta är själavandring. Enligt omfödelsen kan människan blott födas om som människa. Därvid kan, som somliga anse, sådan omfödelse ske upprepade gånger, enligt andra någon gång eller några gånger.

Tron på omfödelse fanns i det gamla Grekland, i Rom och även hos de nordiska folken. Vi har en berättelse, att Sokrates, då han besökte ett tempel, vid åsynen av en sköld på väggen utbrast att denna sköld hade han haft vid kriget i Troja, där han deltagit under uppgivet namn. Detta namn befanns även på baksidan av skölden.

Man kan sammanställa frågan om förut-tillvaro och frågan om omfödelse. Anser man att människan som ande haft förut-tillvaro, så följer som logisk följd därav *möjligheten*, icke nödvändigheten, att ännu en gång inträda i materiens värld. Buddha ansåg som sin hela uppgift att visa människorna vägen för att undgå detta olyckliga öde.

Det finns forskare på detta område, som anser att det är fullt konstaterat att omfödelse förekommer. Förutom förut nämnda dr *Björkhem* må nämnas den franske läka-

ren *Durville*, som gjort samma slags forskning med samma resultat.

Även här i SEKLET har vi anfört exempel på att personer, barn eller äldre, erinrat sig var de varit, vad de hetat osv. under en föregående tillvaro. Att sätta upp vissa dogmatiska läror på området blir dock ett spekulerande, som kan föra ut på vilka vildmarker som helst.

Känslolöshet i somnambult tillstånd

I det somnambula (hypnotiska) tillståndet kan förekomma såväl överkänslighet som okänslighet. Ett fall av den senare naturen omtalas av Du Prel:

— En fru Blantain opererades av en doktor Cloquet för bröstkräfta. I vaket tillstånd kunde hon endast med fasa tala om den förestående operationen, som hon under sin sömn själv hade tillstyrkt. Då hon för operationens skull åter blivit försatt i somnambulism, talade hon med lugn om densamma, drog själv av sig kläderna och satte sig på stolen. Med samma lugn fortfor hon att tala under denna förfärliga operation, och ingen min, intet hastigare andetag eller pulsslåg förrådde den ringaste känsla av obehag. Sådana exempel visa, att det transcendental väsendet uppfattar den sinnliga människans situation rent objektivt och förhåller sig likaså likgiltigt till dess öde, som vore det en främmande persons — såsom det ju också måste vara, då ju de båda väsenshjälvterna ligger på denna och den andra sidan om en förnimmelsetröskel. Redan drömmen visar oss denna de båda personernas i ett subjekt ömsesidiga objektivitet med avseende på föreställning och vilja.

Men om nu den sinnliga människans lycka eller olycka i det transcendental medvetandet uppfattas objektivt och bedömes efter detta medvetandes egen måttstock, då tränger sig på oss den i filosofiskt hänseende tungt vägande frågan, om icke denna transcendentala likgiltighet sträcker sig till hela summan av våra levnadsöden. I själva verket finns det ingenting, som står i vägen för denna slutsats.

Du Prel gör i fortsättningen mera ingående spekulationer i denna tankegång. Klarare än filosofiska resonemang finner vi svar på dessa frågor, om vi samla uttalanden från hädangångna andar, vare sig det skett spontant eller vid seanser. Kan vi av ett stort antal sådana få ett samstämmigt eller nästan samstämmigt svar? Vi har också fall, då personer tillfälligt varit utom kroppen, men återvänt till detta livet, samt deras erfarenheter. Svaret är klart jakande.

Sett, hört och tänkt från Utsiktstornet

Nerförsbacke

Det råder högkonjunktur i massmedia ifråga om destruktiva meddelanden. Pressen har väl alltid ansett sådant som godbitar, men jag förmodar att det står journalisterna upp i halssnen, allt detta som strömmar in genom telegrambyråerna och manuskript från enskilda. Det svåraste är, att allmänheten, som allt detta ytterst berör blir så avtrubbad av denna flod av meddelanden som rusar in över den, att den snart inte längre har förmåga att ta del av allt. Men detta skulle inte ha varit så svårt om man lyssnat till de varnande röster som tid efter annan låtit höra sig under de senaste 40-tal åren. Viktor Vallberg är en som låtit höra av sig. Inte minst genom sin översättning av Günther Schwab: *Djävulsdansen*. Men han har varit långt ifrån ensam. Många andra har låtit höra av sig och matat oss med förutsägelser om vad som komma skulle.

Den som tagit del av dessa profetior kan bara med sorg konstatera, att nu är det som det är. Andra övervåldigas då händelserna rasar in över dem. Men fortfarande frågar jag: Varför reser sig inte hela nationen mot detta som vill ödelägga vår värld. Svaret kan vara: *Ingen vill bringa det nödvändiga offret*. Man är rädd att den ene skall få behålla mer än den andre, att någon skall få bringa ett mindre offer än en annan. Man har vant sig vid "högre levnadsstandard", och nu kan man inte tänka sig att något skall tagas ifrån en. De politiska partierna bjuder över varandra i välfärd. Något annat vågar man inte, då skulle man ju förlora sina väljare Nej, hellre får skutan ta in vatten tills den sjunker. Och tiden närmar sig då skutan sjunker, med både de politiska partierna och oss, som väl får kallas för lasten.

Stoppa världen — jag vill hoppa av

Med en friare tillgång att få aborter, med p-piller som hindrar befruktning och enbart det, att det diskuteras läkares rätt att förkorta en människas liv, låt vara att det rör sig om enligt deras åsikt en obotligt sjuk. då man vill öppna kliniker på sjukhus, där människor får läggas in för att där begå självmord, då har man väl ändå tagit pulsen på en sjuk värld — eller nation. Självmord har väl förekommit i alla tider. Men de har, åtminstone i min ungdom varit så få att de väckt uppeende. Orsakerna kan man utan vidare fastslå, att de varit av ganska privat natur. Så inte nu. Nu ligger orsakerna i de flesta fall på ett område som berör hela vårt samhällssystem på något sätt. Problemen har blivit för stora för en liten prick i ett "Utsiktstorn" att komma någon vart med. Vi får fortsätta att ta dem droppvis här i SEKLET.

Det är inte lätt att vara människa

På sid 51 i sin bok "Människan och Makterna" skriver dr John Björkhem:

Det är sannerligen inte lätt att vara människa. Vi har ett öde, som vi inte kan undslippa, det är ett öde, strängt bundet vid alla former av mänskligt liv, och det följer oss

obönhörligt som naturlagarna. Med detta lever vi vårt kämpande och lidande liv med dess sorg och glädje, dess hänförelse, lycka och olycka. Vi är inställda i en solidaritet, som vi måste underkasta oss. Vi, var och en, är en del av mänskligheten, vad som kommer på dess lott blir också vårt öde i vilken ställning vi än är. Intet kan vi begära utöver vad som kommer andra till del. Så har det varit under tusentals generationer, det kommer också alltid att så förbli. Ohämat kan ingen bryta sig ur denna solidaritet.

Men det är just i denna solidaritet som vårt verkliga värde som människor födes. Man måste kanske ibland betrakta naturen och de villkor, som vi människor är underkastade, som något mot oss fiendligt, något som står efter vårt liv, som alltid vill utplåna och föröda. Vi måste ständigt vara på post, ständigt kämpa först och främst för att bevara det rent animala livet. Detta är en hård kamp, som alltid måste utgöra grunden för varje människas levnad. Men hur mycket hårdare blir inte den kamp man måste utstå för att bevara det mera värdefulla inom sig. De tankar, de grundsatser, de etiska värden man format inom sig, hur lätt går de inte förlorade i den oerhörda kamp man dagligen måste utstå. Det gäller att skydda och bevara. Det ädlaste inom oss är också det skönaste. En ringa stöt och allt faller sönder. Då blir sannerligen vårt liv fattigt utan gräns.

Så långt Björkhem.

Nu uppstår frågan. Vad behöver vi för att kunna och orka leva vidare i denna värld? Framför allt behöver vi någon att älska och leva för, något att offra för, att lida för och några att glädjas tillsammans med. Vi behöver också ett mål att sträva fram emot. Det får nästan vara vad som helst, bara det engagerar oss helt. Vi måste ha något att längta efter, eller någon. Dessa ting blir livsfaktorer som får oss att blicka framåt, som fångar vår tid och vårt intresse. Då får vi inte tid att tänka på småkrämpor, och kanske skyddar det oss också för att råka in i sådant trassel som leder till svårare ohälsa. Vi måste alltså vända blicken utåt, till vår granne, till vår nästa. Villiga att stödja och hjälpa, där hjälp behövs, villiga att ta emot en hjälpande hand, då vi själva någon gång behöver den.

Tidigare i denna spalt har jag nämnt *byalagen*, såsom ett kontaktorgan. Jag tror fortfarande att dessa kan ha en uppgift att fylla. Där kan knytas vänskapsband och solidaritetskänsla. Båda nödvändiga, om vi gemensamt skall kunna omskapa vår värld till en användbar boplatz. Gemensamt kan vi åstadkomma att vi slipper bli förgiftade, att få tillbaka det vatten, som nu hastigt flyr från vår planet. Vi kan få andas frisk luft än en gång, som våra fäder och vi kanske kan hinna få se en skog växa upp, vandra bland tuvor och rötter, plocka dess bär och andas dess härliga doft. Hopplöst är det inte. *Men något måste göras* — n u. — Med början den 1 februari.

Jag nämnde att lida och att älska. Underligt, vilka motsatser. Och ändå, så ofta, parhästar! Jag undrar om inte de flesta får erfara det, att den människa som åsamkat dem den största uppoffringen är den, som man

Viktor Rydberg och framtiden

För att läsarna skulle hinna få förra numret (4) av SEKLET till jul, hann vi här på redaktionen inte göra den noggranna genomgång av innehållet, som vi annars är vana vid.

Henrik Nilsson har således bett att få korrigerat följande tre meningar i sin artikel om "Viktor Rydbergs Kantat".

1. (Detta var ett av Viktor Rydbergs negativa drag — eller kanske rättare sagt svagheter — som följde, besvärade och ofta hindrade honom, livet igenom. Han var minst av allt någon beställningsskräddare.)
2. Men vilken oro, ångest och möda den kostat sin skapare, var det inte många som då visste eller förstod.
3. Den väckte på sin tid en liknande eller möjligen ännu större folklig hänförelse, även om den naturligtvis på intet sätt kunde hejda eller ens påverka den fortskridande utvecklingen.

★

Har någon av läsekretsens tänkt på — red. gjorde det först efter påpekande — att Viktor Rydbergs-numret utsändes den 18.12 — d. v. s. på Viktor Rydbergs egen födelsedag!

Det kan man kalla för en händelse, som verkligen ser ut som en tanke. Viktor Rydberg är alltför värdefull för att stå oläst i dammiga bokhyllor, som så många andra av våra klassiker. Han är alltså en "sällsynt levande och högaktuell" författare.

Jag skulle därför gärna vilja se detta egendomliga sammanträffande symboliskt, nämligen så att Viktor Rydbergs ande — d. v. s. intresset för hans tankar och dikter — skall komma att nyfödas här i Norden, i denna den andligt sett hårdaste och mest utarmade tid som väl världen någonsin upplevt.

Med denna förhoppning ber jag att få tillönska SEKLETs läsare och medarbetare en riktigt god fortsättning på Det Nya Året. Red.

sörjer mest då skilsmässans stund är överstånden?

Men nu en liten solskenshistoria. Och ändå handlar den om bitter ensamhet. Men jag tror att mannen, som det berör ändå inte var bitter. Människan är ju i sig själv en hel värld. Och vad ryms inte i en värld? Outgrundliga saker kan finnas där.

Historien är den, att en kvinna brukade mycket ofta använda sin fritid till att söka upp ensamma sjuka på sjukhusen. Under sina besök på ett sjukhus hade hon lagt märke till en man, som alltid hade blommor på sitt bord. Men hon hade aldrig sett någon besöka honom. En dag frågar hon:

— Så vackra blommor in alltid har på ert bord. Men jag ser ju aldrig till någon besökande. Hur hänger det ihop.

— Jo, jag skall säga som det är. Jag har ingen som besöker mig, men jag vill inte att de andra skall se hur ensam jag är. Därför köper jag blommor åt mig själv.

Red.

Viktor Vallberg och materialismen

II

Hegel (forts.)

Hegels lära var idealistisk och han anslöt sig i denna bemärkelse till den linje av idealism som gått genom historien allt sedan Platon (400-talet f. Kr.). Platon hade som mål för politiken att uppnå idealstaten, vars grunddrag han skisserade i flera av sina verk. Genomgående är tanken i idealismen den att det finns en idéernas värld som är fullkomlig, medan materiens värld är ett avfall från denna fullkomliga värld. Därför fanns också idealstaten någonstans i denna idéernas värld, och alla försök att skapa en stat i mänsklig regi hade alltid ofullkomlighetens prägel, var ett tecken på människans avlägsnande från den idealvärld hon en gång levat i. Alltså ett slags syndafallsteori.

Bakom Hegels teorier om staten som det högsta goda här i världen låg också sådana tankar, men hos honom gick riktningen hos utvecklingen i motsatt väg mot Platons uppfattning: enligt Hegel var ju den historiska utvecklingen på väg mot allt större fullkomning, under det att Platon såg utvecklingen som ett fall från en ideal tillvaro. I Hegels beskrivning av världsförloppet som en universell utvecklingsprocess går han också ut ifrån "idén", men denna är ett så att säga tomt begrepp, som sedan, för att få ett innehåll, måste slå över i sin absoluta motsats, materien, varifrån det omsider, i den logiskt motiverade och mångsidiga kunskapen återfinns sig själv och återförenas med sig själv som "ande". Det är en underlig, dunkel lära, och den blir ej klarare genom att han direkt identifierar den med den kristna treenighetsläran. Den ursprungligen från materien isolerade "idén" är Gud Fader. Denna idé, nedstigen i materien är "ordet som vart kött", dvs Sonen, och den slutliga syntesen mellan det rena begreppet, idéen, och materien, är Anden, guden som genom sitt människoblivande blir medveten om sin egen gudomlighet. Tidigare tyska filosofer hade varit mycket kritiska till religiösa dogmer, men Hegels åsikt att filosofi och religion endast var två sidor av samma sak, bröt denna linje och vissa kristna kretsar ansåg Hegel vara en kristendomens försvarare.¹⁾

Efter Hegels död kom de så kallade "unhegelianerna" att företräda en alltmer kristendomskritisk — om ej rent av fientlig åskådning. David F. Strauss gav 1835 ut en bok, "Jesu liv", där han förklarade att evangeliernas berättelser om Jesus endast uttrycker ett önsketänkande som sprang fram ur den tidens djupa inre nöd. Deras berättelser skulle alltså bara vara fantasier. Strauss följdes av Bauer som gick ett steg längre och förklarade evangelierna inte bara vara fantasier, utan medvetna bedrägerier och förfälskningar och slutligen kom Feuerbach 1851 med sin bok "Kristendomens väsen", som inte endast riktade sig mot kristendomen utan mot varje slag av religion och metafysik. Han framhöll att den religiösa upplevelsens innehåll var allt igenom överklagt, fiktivt. Den var av samma slag som dröm-

men. Jordiska drifter och önskningar, som människorna har förträngt till det undermedvetna, skapar hos dem de religiösa föreställningarna. Gudsbegreppet är endast människans lust att spegla sig själv i idealiserad form. Och när hon sedan i sin själs drömvärld skapat denna "Gud" vänder hon sig till honom med sina offer och bön om hjälp. Men Feuerbach går också till angrepp på Hegels idealism, och hävdar att det finns en verklighet i tid och rum som existerar oberoende av vårt tänkande, och som vi kan få kunskap om genom våra sinnen. Här sätter han alltså materien främst. Materien är det verkliga, det som vi ständigt måste återvända till för att få kunskap om verkligheten. Vi kan visserligen tänka abstrakt, och genom tankeverksamhet söka oss fram till text allmänna lagar och principer som bestämmer naturens skeende — men grunden som vi aldrig kan, eller får lämna, är den materiella verkligheten.

Feuerbach hade genom sin bok i själva verket lagt grunden för den moderna materialistiska filosofin och han får också beröm av en modern marxist, Arnold Ljungdal, som i sin bok "Marxismens världsbild" säger: "Genom sin skarpsinniga analys har han (Feuerbach) också — efter århundraden av spekulativa utsvävningar — återfört filosofin till det säkra fundament som måste bilda den självklara förutsättningen för all vetenskaplig forskning, han har återfört den till den materialistiska övertygelsen om en i tid och rum given verklighet som existerar oberoende av vårt eget medvetande... I alla dessa stycken kan hans insats med en viss rätt betecknas som banbrytande, och det är ingen tillfällighet att Marx och Engels ofta nämner honom som den viktigaste impulsgevern till den dialektiska materialism som de själva hyllar". Ljungdal måste dock medge att Feuerbach "saknar historiskt sinne" och att han ofta själv "återfaller i en naiv övertro på det ideologiska momentets betydelse som bjärt kontrasterar mot hans materialistiska övertygelse i övrigt".²⁾

Marx, Engels och Lenin

Det var emellertid Karl Marx som skulle komma att stå som den egentlige skaparen av den moderna vetenskapliga materialismen. Han föddes i Trier i Tyskland 1818. Han härstammade från en rad judiska rabbiner och hans far var en välmående advokat som emellertid hade övergått till protestantismen. Redan tidigt visade Karl Marx sin inriktning. Som student intresserade han sig särskilt för de gamla grekiska materialisterna som han också behandlade i sin doktorsavhandling. Han studerade vid flera tyska universitet, blev sedan journalist och började tidigt arbeta i den tidens revolutionära rörelser. 1843 flyttade han till Frankrike och kom där i kontakt med den tidens socialister, men den bekantskap som skulle få största betydelsen för såväl Marx själv som historien var hans möte och sedermera livslånga vän-

skap med Friedrich Engels, son till en förmögen tysk textilfabrikör och själv direktör för en fabrik i Manchester. Marx utvisades emellertid snart från Frankrike för sina revolutionära skrivers skull och för då till Bryssel, där han deltog i bildandet av det Kommunistiska förbundet och tillsammans med Engels skrev det så kallade Kommunistiska manifest, som allt sedan dess förblivit den kanske mest betydande politiska kampskriften genom tiderna. Den skrevs 1847 och var ett rent revolutionsprogram. Då en revolution året därpå bröt ut i Rhenlandet begav sig Marx dit för att delta i revolutionen, men när denna misslyckades flydde han till London och levde där till sin död 1883.

I London blev han den dominerande kraften i den sammanslutning som kallades Första Internationalen, men då denna upphörde på grund av inre oenighet lämnade han den aktiva politiska verksamheten och ägnade resten av sitt liv åt studier och åt författandet av de skrifter som nu är marxismens heliga böcker, bl a det stora verket Kapitalet. Marx var mycket begåvad men efter de första årens aktiva verksamhet kom han alltmer i skymundan, och det var först efter sin död som han blev berömd.

Marx hade kommit i kontakt med Hegels lära vid universitetet i Berlin, som var ett centrum för hegelianismen då han studerade där. Hegels lärjungar var delade i två antagonistiska grupper, en som försökte visa att Hegels lära om filosofin och kristendomen som en enhet, var den riktiga — och en annan vänsterinriktad grupp som hade den förutnämnde Feuerbach som ledare. Marx som var fanatisk religionshatare, anslöt sig till vänstergruppen. "Jag hatar alla gudar" utropade han och hans tänkande grundades på en rent materialistisk grund. Men hans materialism var olika de tidigare så kallade mekaniska materialisterna, som mest sysslat med naturen. Marx har från början ett allt dominerande intresse för samhället och människan. Hegel hade ju lärt att idéen utvecklade sig mot fullkomning genom sina inre motsägelser, och hade ju sin lära om tesen, antitesen och syntesen, den så kallade dialektiken — utvecklingen genom kampen mellan motsatser. Marx tar upp Hegels dialektik men tillämpar den på materien. Materien utvecklas genom inre spänningar. Materien finns före medvetandet och anden uppstår ur materien. På ett visst stadium i utvecklingen uppkommer anden som en produkt ur den biologiskt organiserade materien. Materien finns alltså före anden. I denna sista sats finns marxismens hela väsen. Det är den "materiella verkligheten" som är det primära.³⁾ Ändå är det en väsentlig skillnad mellan 1700-talsmaterialisterna och Marx. De förra var mekaniska materialister. Världen var för dem en maskin och tomt människans tanke och idéer ansåg de vara något som mekaniskt producerades av den materiella verkligheten omkring henne. Marxismen däremot räknar också med det mänsk-

liga medvetandets *spontana* verksamhet, detta att vår tanke inte bara registrerar och reproducerar intrycken från omvärlden utan också väljer och vrakar, för samman intrycken till nya kombinationer o s v, och i detta sammanhang uttalar marxisterna också sitt erkännande av idealismen som av samma anledning bekämpade den gamla materialismen. Men, säger Marx, då idealismen framhöll den mänskliga aktivitetens medverkan i vårt samlande av kunskap gjorde den ändå ett stort misstag i att hävda att denna medverkan skulle innebära någon slags skapelseakt i medvetandet, att människan skulle ur sitt medvetande frambringa ett erfarenhetsinnehåll. Det är utifrån som vår erfarenhet kommer, den kan vi inte hämta fram inifrån oss själva. Kunskapen är alltid erfarenhet utifrån den omgivande verkligheten, *men* uppkommen med vår medverkan.

Det har emellertid funnits marxister som sagt motsatsen. Så framstående marxistiska profeter som Lenin, Plechanov, och för övrigt också Engels, hävdar bestämt att vår kunskap bara är en reflex av verkligheten. Denna tvetydighet inom läran är ej endast begränsad till frågan om kunskapen. Den kommer ständigt igen i olika sammanhang. Väsentligt att veta i detta kunskapssteoretiska sammanhang är vad den moderna marxisten Ljungdal klart uttrycker så:

"Säger vi att vår kunskap kommer ur medvetandet så har vi accepterat tillvaron som en innerst andlig företeelse men säger vi att vetandet beror av objektet så är vi marxister. Ontologiskt är marxismen materialistisk ty det primära för den är en tillvaro som existerar utanför oss själva".⁴⁾ Ljungdal har många kloka ord att säga om den materiella verkligheten, och detta är kännetecknande för marxismen i stort att den ofta har gjort värdefulla och riktiga iakttagelser av t ex förhållanden inom det ekonomiska och sociala livet men sedan råkar på villospor i sitt försök att av dessa iakttagelser formulera allmängiltiga lagar. Orsaken till detta kommer vi till senare. Det finns hos marxismen en tro på människans godhet som kan spåras tillbaka till 1600- och 1700-talets filosofer, och som väl tog sig sitt mest markanta uttryck hos Rousseau som ansåg att det var civilisationen som förstörde människan, d v s det civiliserade samhället. Man återfinner många av Rousseaus tankar hos marxisterna, om än maskerade. Å andra sidan är det samhället, som hos marxismen får ersätta den andliga aspekten. Människan blir människa först genom samhället, sägs det i olika sammanhang. Ljungdal kritiserar den materialistiska historieuppfattningen enligt det gamla mekaniska systemet: "Samhället var också enl. den mekaniska materialismen bara ett komplicerat jämviktssystem av isolerade individer som inverkar på varandra. Människorna måste alltså först finnas och har utgått som en biologisk art ur djurriket och sedan sammanslutit sig till ett samhälle". Mot denna syn på människan protesterar den marxistiska dialektiken genom Ljungdal, som fortsätter: "Djuret som håller på att utveckla sig till människa *är* ännu ingen sådan. Människan som *art* uppstår först genom *samverkan* med sina likar i arbetsprocessen. Detta förutsätter redan på detta tidiga stadium en begynnande social organisation — ett samhälle. Människan blir människa först genom samhällslivets förmedling i ordets egentliga mening". Som synes är detta en mycket märklig

teori: samhället finns före människan! På ett annat ställe säger Ljungdal att "med människan kommer ett helt nytt element in i utvecklingen: förmågan att välja, av självbestämning och aktiv insats." Han talar också om att endast människan är medlem i ett samhälle, d v s en organisation för planmässig beräkning som hjälper henne att utnyttja fysiologiska och biologiska lagar för sina syften. Här är en motsägelse, som man nog måste vara materialistisk dialektiker för att klara ut, d v s marxist: å ena sidan kommer ett helt nytt element in i utvecklingen med människan — å andra sidan blir människan människa först genom samhället. Vem skapade då samhället? Någon måste ha varit först, människan eller samhället — eller var det någon tredje? Som vi senare skall komma till mera ingående, består just marxismens dilemma och villfarelse framförallt i dess felaktiga uppfattning om människans natur, härkomst och öde och i dess förnekande av det andliga som det primära. Av verkligheten har marxismen endast tagit med ett litet stycke som sedan manipuleras att passa in i ett rent spekulativt mönster under det att resten av verkligheten förnekas.

När man studerar marxismen finner man att den förändras med tiden. Så som den tolkas av nyare ideologer skiljer den sig avsevärt från ursprunget i vissa viktiga stycken. Detta började redan under Marx sista levnadsår och hos en modern marxist som Ljungdal är det ganska markant. Beträffande huvudtesen att *materien finns före anden* har dock ingen ändring skett. Både Engels och Ljungdal hävdar att anden är en *produkt* av den biologiskt organiserade materien, inte den som organiserar.

Utifrån den ovan relaterade grundsynen tillämpar sedan marxisterna sina teser på alla livsområden. De har en materialistisk historieuppfattning, som säger att historien är endast berättelsen om hur människan kämpar för att bli fri från slaveriet under nödvändigheten att skaffa sig livets nödtorft. Uppfinningar och tekniska förbättringar i denna kamp för brödfödan framtingar så förändringar av samhället. Det gamla feodala samhället bytes ut mot det kapitalistiska i och med att industrialiseringen blir möjlig genom uppfinningarna av tex ångmaskinen, och snart skall det kapitalistiska samhället ersättas av 'det socia-

Ur den stora lyriken . . .

... SOM SKER VID SOMMARVAKAN ...

Samtal med ljus Konferensman.

Trodde min broder rätt, är döden ett bekymmer,
vilken lik ängslan nog tör äga övergång.
Morgonen bräker lätt, i samma stund det skymmer.
Bäst som vårt solsken dog — det sken vid fågelsång.
Just som jag kved "Jag dör",
drömmande jag mig rör,
svävande fram på ångar.
Strängar i vindstråk jag hör.

Liknar ej faran då — trots skrämselns vita lakan —
mildaste skymningsblund i juninattens gång?
Väl råder natt — men så som sker vid sommarvakan.
Bida en ringa stund — och morgon slår sin sång!
Svimning på huvudgård,
väckning vid luftig färd.
Lågande längtan bara . . .
Klara och strålände värld!

Trodde min broder rätt är ständig sanningsglöden,
varar min ömma dröm — en evig fjärlig lik.
Stormig på månet sätt — men god är mörka döden.
liknar en kolsvart ström, som för till grönskad vik.
Just som mitt hjärtas slag
domnat, förnimmer jag
friskhets och lyckas bölja
skölja i rodnande dag . . .

Birger Sjöberg
(Ur "Kriser och Kransar")

listiska, där det arbetande folket äger allt. Under denna socialistiska epok skall de tekniska och ekonomiska framstegen bli så enorma att till sist övergången till det kommunistiska samhället kan ske, då det har blivit möjligt att skapa ett sådant överflöd på jorden att alla får mer än nog utan att behöva slita och arbeta, utan kan ägna sig åt "andlig" utveckling. Då kommer också staten att avskaffas. Den behövs bara under den kapitalistiska perioden, då den är ett redskap för den härskande kapitalistiska klassen för att förtrycka arbetarklassen, proletariatet. Den måste också finnas under den socialistiska perioden, då proletariatet använder staten som redskap för att i sin tur förtrycka och utrota kapitalister och borgerliga element, men sedan detta skett skall staten enligt Lenin, "vittra bort". I det kommunistiska samhället behövs nämligen ingen myndighet, där finns nämligen ingen konkurrens eller maktlystnad eller annan ondska som måste hållas i schack. Allt sådant var endast en följd av kapitalismen, men då denna utrotats kunde människans naturliga godhet åter komma till sin rätt.

Marx trodde att historien stod på hans sida. Det fanns en ofrånkomlig lag som styrde utvecklingen mot den socialistiska framtiden och det kommunistiska samhället. Vi kan inte hindra denna utveckling, men genom att upplysa människorna kan denna process underlättas. Marx säger: "Människan behöver bara känna sig själv för att kunna mäta alla levnadsförhållanden med sitt eget mått, för att kunna organisera världen på ett sant mänskligt sätt i enlighet med sin egen natures krav; och hon kommer då att ha löst alla vår tids gåtor." Marx lära om att denna utveckling var förutbestämd förkastades emellertid av Lenin, som hävdade att människan själv kunde styra historiens dialektiska utveckling. Marx hade ett starkt humanitärt patos. Han såg det elände de engelska industriarbetarna levde under och upprördes. Han studerade de ekonomiska lagarna och historiens utveckling och trodde sig utifrån detta kunna profetera om en bättre kommande värld på jorden. Både filosofi och vetenskap skulle aktivt medverka i denna process. Moraliska var alla handlingar som var i samklang med den sociala ordningens syften. Det finns ingen etisk norm som leder utvecklingen av samhället. Sanning och moral har bara mening om de är användbara vid uppbyggnaden av det socialistiska samhället.⁵⁾

Lenin, den ryske revolutionären, vidareutvecklade sedan Marx lära till marxism-leninism. I Lenins och hans efterföljares tolkning blev marxismen alltmer en religion och som sådan tålde den ingen annan religion bredvid sig. Den ville förklara universum genom att förneka existensen av en gudomlig makt. Alla mänskliga och sociala problem skulle lösas genom den marxistiska doktrinen, som ofta uttolkas som den slutgiltiga, ofrånkomliga sanningen. Marx människa är ursprungligen ett helt och hållet materiellt fenomen, som helt formas av sin sociala miljö. Marxismen är den mest fulländade formen av vetenskaplig materialism, enligt dess egen uppfattning. Den har också fått en oerhörd politisk och social betydelse. Inte nog med att de kommunistiska länderna helt är uppbyggda efter marxistisk modell, utan överallt i alla länder har de marxistiska

idéerna trängt in. Nationalekonomi, historia, sociologi, psykologi, pedagogik, präglas nu av marxistisk uppfattning. Dess idéer har trängt in i skolor och universitet, massmedia och kulturell verksamhet av alla slag, ja, inte ens de religiösa riktningarna går fria från dess försåtliga tankar, som alltid säger sig tjäna humanitetens, rättvisans och sanningens intressen, och som — det skall klart sägas ifrån — många gånger också har gjort det.

Kritiken mot marxismen har som regel varit ganska hjälplös. Detta därför att kritikerna antingen ej studerat dess doktrin ordentligt eller förstätt dess teser, men också därför att kritikerna i allmänhet själva stått på ideologiskt osäker grund, ej haft en klar uppfattning om det grundväsentligt felaktiga i marxismens lära och heller ej kunnat ange något bärande alternativ.

I allmänhet har kritiken gällt marxismens politiska och ekonomiska dogmer. Den engelske statsvetaren K. Popper har i ett stort arbete ägnat sig åt sådan kritik, i och för sig intressant, men egentligen sysslande med bisaker.⁶⁾ Ty själva kärnpunkten i marxismen är dess livs- och människouppfattning. Den är, som ovan sades, inte en politisk eller ekonomisk doktrin i främsta hand, utan en religion, en livsåskådning. Det är ju på dess uppfattning om verklighetens karaktär, tillvarons villkor och människans härkomst och öde, som marxismen bygger hela sin lära, också sina ekonomiska och sociala doktriner. Att få, om ens någon filosof eller teolog, utom Viktor Vallberg, förstätt detta, är beklämmande och vittnar om antingen stor okunnighet eller stor likgiltighet inför det allvarligaste hotet mot kristendomen och västerlandets anda. Vallberg säger i "Kristendomens forntid—nutid—framtid" bl a: "Vad marxismen beträffar så har dess grundläror varit allt för litet kända och beaktade bland de kristna. Dess grundlära, den materialistiska historieuppfattningen, har av en dess beännare tolkats klart och koncist i följande ord: 'Den marxistiska världsåskådningen är i främsta rummet en utvecklingslära (dialektik) och i andra hand materialism. Men i egenskap av naturlig världsåskådning är den på samma gång ateism och då den i enlighet därmed förnekar att en naturlig och en övernaturlig värld finnas bredvid varandra, så är den monism (förklarar allt ur en enhetlig materia) samt slutligen determinism (läran om det opersonliga, ovillkorliga orsakssammanhanget).'⁷⁾

När det gäller determinismen är det dock en viss oklarhet i marxismen. Marx själv var under yngre år ej utpräglad determinist utan hävdade människans stora möjligheter att ändra sin tillvaro. På äldre dagar däremot övergär han till att se utvecklingen som förutbestämd. Moderna marxister återgår i sin tolkning av marxismen gärna till "unge Marx" som mest renlärig, och deras tes om utvecklingen blir därför enligt denne: "Människan skapar själv sin historia", och en förut citerad modern marxist, Ljungdal, säger: "Marxismen vill tvärs igenom alla 'eviga' och oföränderliga faktorer söka sig fram till det aktiva elementet i processen, människan själv, den levande konkreta människan med sina önskningar och behov, sådan hon p g a de föreliggande materiella betingelserna, i samarbete med sina likar gestaltar sina institutioner och livsformer, lägger under sig

naturen och utvecklar sina inneboende anlag och möjligheter."⁸⁾

(forts.)
O. A.

- 1) Schmandt, H.: De politiska idéernas historia, s. 358 ff.
- 2) Ljungdal, A.: Marxismens världsbild, sid. 48 ff.
- 3) Schmandt, a.a. sid. 373—376.
- 4) Ljungdal, a.a.
- 5) Schmandt, a.a. sid. 389—390.
- 6) Popper, Karl.: The open society and its enemies, Vol. 2. Hegel & Marx, London 1968.
- 7) sid. 128.
- 8) Ljungdal, a.a. sid. 108 ff.

SENAST INKOMNA BÖCKER

Leopold von Arenstorff

ÅLSKA VÄRLDEN

Förf. ger intressanta glimtar från sina mediala kontakter med den utomsinnliga världen. 8:80

Bertil Rolfsgård

BOKSLUT

Resignationens och smärtans skimmer spelar och dallrar över raderna i denna diktsamling, men också den stora försoningens skimmer. 11:75

Mona Leo

LIVET ÅLSKAR DIG

Genomgående är temat i boken anti-väld och bejakelse av livet i dess högsta uttrycksformer. 11:20

VAD SÄJER STJÄRNORNA 1971

Den ger praktiska tips om hälsa, arbete och penningangelägenheter, utbildning, karriär och mycket annat. 15:—

Louis Pauwels/Jacques Bergier

DE OMÖJLIGA MÖJLIGHETERNAS PLANET

Det är en märklig bok. I vissa ögonblick är den så fascinerande att man känner sig fylld av det övermedvetande, där magier och mystiker skådar högre sammanhang. hft. 32:65, inb. 39:70

Ilse Clausnitzer

TIO VÄGAR TILL HÄLSA

Makrobiotisk vägvisare till en biologisk helhetssyn för medveten utveckling för vår fysiska och psykiska hälsa och vitalitet. 8:80

Bokförteckning erhålles gärna på begäran

LITTERATURFÖRLAGET

Luntmakargatan 90 —
113 51 Stockholm

Nathan Söderblom

I

Liv och gärning

Som en inledning till denna betraktelse över Nathan Söderbloms liv och gärning vill vi låta honom här själv komma till tals genom ett utdrag ur ett tal som han som ung akademiker höll till studenterna i Uppsala vid sekelskiftet.

In över seklet kommo svävande trenne fridens budskap, fredsduvor, som efter många irrvägar och lång instängning hade förgätit sitt hem i fjärran judaland. De hade blod på vingarna. Ty fåvitska augurer hade tolkat deras frigivning såsom järtecken till alla kvävda lidelsers lössläppande. Därför kändes de ej igen. Det besudlande blodet väckte fasa. En oberäknelig djärvhet i deras flykt syntes föga stämma med det äkta fridsbudskapets milda folor. Men de tre hette frihet, jämlikhet och broderskap. Änskönt misstydd, dragen i smutsen, dyrt bötande för ensidighet och skyltmässigt prål samt nu sedan länge beled, var dock denna seklets barnatro utbruten ur vår odlings konungsarv. För kommande tider, när mången blixtrande genialitet och senare klockskaps låga slocknat i glömskans natt, skola dessa ord och hänförelsen, som de tänt, lysa förklarande och försonande på vårt sekels änne. Man skall i dem förnimma fläkten av samma ande, som med sin mäktiga fullhet besjälade en Wilberforce's, en Livingstone's, en Gordon's verk. Men när vi sända snarlika tankar om människoadel och människorätt, som stridens och fridens härolder, över det kommande seklets gränsmärke till en tid, som vi aldrig upphöra att hoppas lyckligare och bättre än vår, äro de tyngre av vårt sekels erfarenheter. För att bäras, kräva de örnens, ej duvornas vingar.

Den smala vägen var ju vorden bred och lätt! Äntligen skulle människonaturens godhet välla fram i mäktiga strömmar och vattna det öppnade paradiset marker, som i århundraden förgäves väntat på att åt släktet få bära lyckans skörd. Men se! De fria kunde ej styra sig själva, bröderna stodo efter varandras argesta, över de jämlike höjde sig en rese, utrustad med något av naturens känslöslösa, övermänskliga kraft. Napoleons makt-snille, som "hatade ingen och älskade ingen", ville erövra världen med sin av sekler hopfogade, med raska hammarslag färdigsmidda statsmaskin, konstruerad efter Roms berömda mönster, driven av den allmänna mänskliga ärelystnadens och framgångstörstens klokt använda ångkraft.

Fjärran från världshändelserna hade en germansk ensling sett djupare in i människan. För honom ramlade andra troner, ej blott tankepåvens, utan även drömmen om människans naturliga godhet och lycksalighet. Djupa konflikter skönjde Kant i vår utrustning, obotliga efter gängse mönster.

Gåtfullt, snärjande såg han det radikala onda blanda sig in i tillvarons lopp.

Människan är mer ond än man trott. Men även mer god. Djupt under lyckodriften och den förmenta godhetens instinkter skönjde Kant en grund av granit. På plikt-känslans omutliga krav ville han med manlig möda bygga ett heligt tempel åt samvetet under stjärnehimmelsens blida sken.

Människonatur mot människonatur, samvetssnille mot härskarsnille, Kant mot Napoleon; den enskildes och nationernas personlighet mot den fosterlandslösa övermänskian och hennes underfullt ordnade statsmaskin. Ur den efterlängtna, med ett trollslag i oanad gestalt halvt förverkligade universalstaten av de jämlike, löste sig folkvärldens karaktärsfulla gestalter. Fichte, som prisat den kristliga européens världsborgarsinne, blev själv den tyska nationens profet. Det sjuttonde seklets stolta profetia om germanernas tur i världshistorien går i fullborden, medan slavernas tålmodiga händer allt hårdare bulta på dess port.

Tiden har förbytts. Nu ligger faran i de yngsta folkens ömtålighet för nationalitets-sjukdomens smitta. Sammaledes i teoriens värld. Vad heter den i förra seklet frigjorda tankens nya skapelse? Universum, ett i orsakskedjor ordnat oändligt sammanhang av företeelser, krafter och lagar, varifrån de skrämmande spökens av förra tiders naivare naturvetenskap jagats bort. Från att vara lyxartikel i den andliga aristokratiens skåderum blev denna världsbild menige mans besittning. Vad under, om den hyllas?

Oförtrutet genomströvas universums avlägsna eller farliga provinser. Ånga och elektricitet, naturens dolda makter, som skyggt undandragit sig människans hand, hava fångats och tåmts. Ingen förstod så som vårt sekels kemi att ur Audumlas spenar mjölka fram naturens närande och helande safter. Med ett ädlare mod och ett stoltare dödsförakt än slagfältets ha läkarkonstens föregångsmän mitt i freden dragit ut på djärva härnadståg under självupppoffrande människokärleks korsbanér att uppspana och bekämpa de osynliga smygande lönnmördarföljen, som vålla farset och död. Aldrig var människan i yttre mening naturens herre som genom det nittonde århundradets forskningsid till kulturens fromma. Dess oskrivne äreminne handlar om en undervärld, som flydda släktleds djärvaste fantasi ej kunde drömma.

Uppfinningarnas uppfinnet är det mekaniska natursammanhanget självt, det lagbundna universum, vartill kunskapsförmågan ordnar den dunkla verkligheten för vetenskapens och odlings syften. Tack vare denna den underbaraste av alla uppfinningar gör sig människan till naturens herre, tager alla dess krafter i sin tjänst. Men det har gått vårt släkte liksom uppfinnaren, som be-

undrande skärskådade sin maskin, utan och innan, tills den slog igen och fångade honom. Den friborne andens vapen till herradöme blev hans fängelse. Härskardiademet ett slavmärke.

"Studera och beskriv en levande natur, då gäller först: driv anden därutur."

Från att vara de exakta vetenskapernas ypperliga arbetshypotes har det mekaniska världssammanhanget förvandlats till alltets innersta mening. Hade studiet av värld och historia dödat de gamla aproriska dogmerna, ville man nu dekretera en ännu mer förslavande dogm — all tillvaro är mekanisk världsordning, utan rum för ande, utan rum för frihet. Glädjen över detta universum förvandlades till andens ångest i det döda världsmaskineriets tvångströja, till hans stönnande trötthet i mammons slavgård. Gudi lov, att materialismens kvävande mara snart kan omtalas som en stygg dröm. Än en gång löser fantasiens fågel sina vingar, ånyo får känslan bada sig fritt i livets böljor, anden återvinner sin frihetsvärld.

Hälsans och den suveräna härskaråtråns evangelium ljuder skärande från ett spensligt, tvinsjukt släkte, som ej ens äger den otyglade ungdomskraftens klena ursäkt. Lord Byron skulle väl bjuda sina parodier i sekelslutets intelligensaristokrati på en simfärd över Bosporen. Mästarens, Nietzsches, eftersägare ha glömt den sunda kärnan i hans predikan: självtukt till strängare, övermänsklig rättfärdighet. Dessa olika skepnader, som dölja sig i den uppdykande romantikens vida mantel, äro födda med esteticismens arvsynd: intet är gott, intet är ont; kraft och form äro allt för sin egen skull, lika gott vad de innehålla.

I, sekelslutets söner och döttrar! Vi ställas inför de två: en materialistisk världsåskådning, som undergräver tankegrunderna till andens eget frihetsliv, men med livets vanliga inkonsekvens visat sig mäktig av hjältedater i kamp för sanning och rätt; och en romantik, som medlidsamt beler den förars trånga dogmatism och spränger de olidliga tankebojorna, men själv i överlägsen fördomsfrihet kastar överbord den sunda sansen för plikt och rätt som gammalt tyngande gods på den frigjorda männikoandens farkost. Lyckligtvis behöver valet ej göras.

Frigörelse var seklets lösen. Frihet från yttre auktoritet, från alla aprioriska dogmer av gammalt eller ungt datum om tillvarons art och gränser.

Driver oss vår längtan och plikt utom natursammanhangets och beräkningarnas fjord, hissa segel på Guds försyn! Finna vi på vår väg gestalter, som gigantiskt höja sig ur förtids och samtids samlade verkningar, först och sist Jesus av Nasaret, landsförvisa honom ej från vår värld av fruktan för re-

volution! Till verklighetsstudiet, om det vill löpa linan ut, hör också detta: se på Jesus!

Den dådkraftiga lycksalighetsvissheten från seklets början blev rubbad, när i världslöppet och människans liv avgrunder upptäcktes, som överhöljts av optimismens grönskande lövverk. Goethes och Tegnér's harmoniska mänsklighet stod sig slätt i ljuset av Kierkegaards och Ibsens röntgenstrålar. Humanitetens klara luft svärtades av stenkolsröken, dess jubelsång överröstades av knot och kvidan från industrialismens grotteklav. Vägen är tung från det Rousseauska natursvärmeriets veka vermod till den tävlingskamp, Darwin såg i tillvaron, och till Schopenhauers förtvivlan över viljedriftens lönlösa smärta. Naturlivet blottade för dem sin hemlighet. I stället för det närande modersbröset, som man sökt och besjungit, tedde sig den barnuppslukande urmoderns grymma drift. Lidandet, skall det då bli vår trossats, medlidandet vår enda dygd? Köp vetenskapens och konstens balsam för de svidande såren! Skola vi bedja känslornas konst framför andra, vårt släktes tolk och tröstare såsom knappast tillförne, skola vi bedja musiken skapa oss livskänsla, när vi ej orka leva, och upplösa viljan i osägliga känslors svall — medan de naiva, ovetande, leta fram de dammiga flöjterna, och spela upp till dans, så länge vinet räcker?

Ingen filosofi ligger, såsom rätt sagt, evangeliet med dess uppskattning av det sedliga godas ojämlikhet värde så nära som Kants i vårt sekel fullföljda lära. Led den sköna, ädla humanitetens lyckovisshet skeppsbrott på blindskär, som dess öga ej kunde spana och dess köl ej trotsa, behövde manskapet ej förgås.

Att vilja är att vilja det goda. Den som vill göra det goda, Jesusättfärdighetens allsmäktiga krav, han skall förnimma, om läran är av Gud eller svikande människoord.

Vägen bär från den kristnade Apollon, från den stolte, ädle, lycklige, njutningskraftige självhärskaren i andens rike, som bugade sig för Napoleon i Erfurt, till den nordbo, som ensam efter honom ärvde Fausts hela världsfamnande forskningshåg, en underlig gengångare i specialitetens tidevarv, jag menar den vänsälle, över drömmarens i furumons sus, som djupt förnam stönet från vår odlings verkstäder och bävade för människonaturens dolska makter, men dock ej gjorde sig urarma på hoppet:

Blir vad själviskt är förgätet,
Blir inom dig gudsbeläet
Härligare danat ut
Genom släkte efter släkte,
Skall hur långt än öknen räckte
Du Jordanien nå till slut;

till Prometheus, som känner ljuvlig svalka av människosonens hand på pannan och fröjdas åt dagningen i dalens mörker, medan gamen borrar sina klor i hans bröst.

Ägen i mod och fördomsfrihet nog att höra det stigande ropet: mer religion, mer kristendom? "Här röra vi vid kärnpunkten till all vår ohälsa, människan har missat sin Gud och sin själ och söker fåfängt läke-dom." Så löd Thomas Carlyles stämma. Från höjderna förnimmas andra liknande röster, Sören Kierkegaard, Leo Tolstoy. De äro ej alla från i dag. Men profeter tala för århundraden.

I seklets aftonskymning ser jag böljande

skaror skrida fram i dalen som en mäktig flod. Några ha söndrat sig från hopen, som med rysning eller medömkan skådar deras vådliga klättring uppför de branta bergstignarna, över avgrunder, genom sargande snår. Från höjderna skönja de tydligare tågets fara att genom de allt bredare dalsänkorna mynna ut i träsk och gungfly. Stanna! ropa de; uppåt! Längre förgäves. En, flera, lyssna, följ dem. Dessa vårt sekels stora enslingar — ty än i dag äro "öknarna i andens historia lika viktiga som universiteten" — försmå måhända i vandringens iver läskande bergbäckar och tjugande lövhult, som bjuda vandraren vederkvickelse och vila.

Varat gripes ej i vila. Dess bild är ej marmortemplet, i vars svala pelargångar anden finner fägnad och ro. Varat gripes i vardande, börande. Dess bild är en vandring mot höjderna. Så rörde sig de stora tanke-diktarnes världssaga i seklets början. Så rör sig efter dem i dag varje vetenskaps dagsarbete. Fåkuniga meningar fästas vid utvecklingen, om dess jämna fortgång, medan den sannerligen rör sig i villsamma banor, om dess art av mekanisk, död orsakskedja, medan hela dess inre mening är ändamål, livets främjan, fram mot det goda. Grundtanken förbliver, trots motsägelser från dem, som bekvämligt vilja äga sanningen i en vilande, teoretisk besittning, ej under ädel strävan; trots sorgen hos naturens och skönhetens i grunden kallsinniga apostlar, som vilja vända om på utvecklingens väg. Aldrig var det ordet så klart: min Fader verkar in till nu, aldrig den sanningen så djupt inpräglad: livets mening lyser fram endast för den spänstiga viljans och det längtande hjärtats syn.

Ovanstående mäktiga och profetiska ord är ett utdrag ur Nathan Söderbloms tal till Uppsala studentkår av den 25 november 1899, en tid, människor och tankar av det flyende seklet överskådande återblick med en av sällsynt klarsyn siande profetia om det som sedan kom att ske under ett kommande sekel. Vilka ord och vilka tankar av en trettiotreåring . . .

Vi har här velat återge detta utdrag ur Söderbloms tal för att försöka bidra till att så mäktiga ord ej må försjunka i glömska. Här talar en som var kallad, ett geni vars ord kom att sträcka sig långt ut över de svenska gränserna, en vägvisare icke bara för det svenska folket, utan för mänskligheten.

Ja, hade icke Nathan Söderblom rätt med sitt tal, om den smala vägen som hade blivit bred och lätt, med sina ord om människan som visade sig vara mer ond än man trott, sitt ord om maskinen som fångade människan och ordet om andens ångest i det döda världsmaskineriets tvångströja, människans stönande trötthet i mammons slavgård. Vilka ord, vilken siargåva!

Vi skall med dagens artikel kasta en blick på Nathan Söderbloms liv, för att sedan försöka belysa hans idévärld.

Ungdomen

Nathan Söderblom föddes den 15 januari 1866 i Trönö prästgård i Hälsingland. Pojken kunde från sitt hem blicka ut över Rengsjöberget, Trönödalen och Tannåsens bergsplatå och hans liv var från början präglad av en kyrklig religiös atmosfär — den gamla

stenkyrkan med den dystra domedagstavlan där de onda störtade mot Hades mörka rike medan de goda, omgivna av änglar, fick njuta lycksaligheten i sin Herres sällskap, apostlarna i barockskulptur och den glädjefulla klangen av klockstapelns ljusa klockklang som kallade de troende till bön, meditation och andakt.

Fadern, som tidigt blivit en sträng väckelsepredikant, höll också en lika sträng disciplin över sin växande familj. "Köttet dämpa, fara fort däri", brukade han, såsom Lars Linderot, säga. Men ännu hårdare än han var mot de sina var han mot sig själv — han brukade plocka bort både madrass och kud-dar ur sin säng, för att härda sin kropp och tålde ej att man eldade mera än en brasa i hans arbetsrum under dagen, trots en ofta sträng kyla där ute. Men han var också, som en Trönöbonde en gång påpekade, "en tröstare som få för själar i nöd." Att en så blandad karaktär inte bara ägde vänner här i världen förstär man när man läser familjens krönika, där det t. o. m. talas om stenar som ven in genom prästens rumsfönster och att det inte bara var en, utan flera som gjort försöket att sticka en kniv i komministerns rygg. Nathan berättade i ett brev till en vän om dylika angrepp mot sin fader: "Pappa fick sina fönster inslagna med sådan fart att stenarna gjorde märket i taket, och glasbitar kastades i sängen, där han låg. Orsaken till våldsdåden är väl den, att pappa vid några tillfällen tämligen oförblommerat sagt sin mening om de värsta lymlarna." Och fadern själv berättade vid ett tillfälle om det därpå följande levnasskedet i Bjuråker: "Min lyckligaste tid var i Bjuråker. Krogar, dans, slagsmål, kortspel och dryckenskap florerade vid min ditkomst. Det upphörde, Guds hus besöktes flitigt, och vi levde i god enighet och inbördes kärlek med hög och låg."

Att en pojke som växte upp i en sådan miljö förr eller senare själv började grubbla om livets mening, Gud och människans själ kan man förstå. Hade inte redan den stränga domedagstavlan satt tankarna i gång, såsom de vackra apostlastatyerna och den medeltida träskulpturen av madonnan med Kristusbarnet i sin famn i Trönö kyrka . . . I detta hem tycks nästan hela familjens tillvaro ha varit präglad av tron. Den senare ärkebiskopen Nathan Söderblom tecknade vid ett senare tillfälle faderns personlighet med följande ord i ett herdabrev: "Under sin botgöringstid och sin ivriga väckelsepredikan hade han, ända till själssjukdomens gräns, känt lagens hot alltför tungt över sig, för att icke senare, då han vägrade tro på Kristi försoning, hela livet igenom oförtruet förkunna glädjebudskapet, så länge en av hejdlös viljekraft oömt regerad kroppslighet stod bi." Medan Nathan tycktes ha ärvt viljekraften från sin fader hade han däremot från modern, en öm och uppoffrande kvinna, fått sensibiliteten och hjärtligheten i arv, en sällsynt lyckad kombination av en människas väsen. Modern, en född Blume, som härstammade från en gammal dansk präst- och patriciersläkt, hade också skänkt sonen en ej så ringa del av sitt glada och öppna gemyt, som kom att bilda en god motvikt mot faderns asketiskt-auktoritativa sinne-lag "Ja, se min Sophie," brukade fadern säga, "hon har varit det högsta och finaste i det här livet för mig, hon."

Men livet på landet med sina mångahanda sysslor i skog och mark, i nära kontakt med

allsköns djur och redskap, hade också hjälpt till att härda pojken, så att han härigenom kunde odla upp fysiska krafter vilka senare bildade grunden till hans nästan otroliga vitalitet. På det viset kunde ynglingen således, härdat till både kropp och själ, styrd av en sällsynt viljekraft och utrustad en intellektuell rörlighet av ovanliga mått draga ut på kunskapens och livets väg, för att försöka förverkliga sig själv och sitt öde till fromma för så många lidande och sökande människor i sitt hemland och långt därutöver, till fromma för många främmande folk och länder.

Prästkallet

Redan på läroverket i Hudiksvall visade gossen att han hade ett gott läshuvud; han var nästan hela skolan igenom en av de bästa eleverna. Hans fysiska mod fick kamraterna bevis på när Nathan en dag som trettonåring klättrade upp till toppen av Hudiksvalls kyrktorn, där han kom ända upp till korset som han höll sig fast i, en nästan symbolisk handling, när man tänker på hans kommande kristna livsgärning. Ett år senare besteg Nathan tornet av Järvsö kyrka, där han ristade in sitt namn på den gyllene kupolen, såsom även detta skulle bli en handling av symbolisk värde — ingen kyrkans man hade som Nathan Söderblom ristat in sitt namn i den svenska kyrkans gyllene bok.

Ynglingen levnadsväg hade inom familjens ram fört honom från Trönö till Bjuråker, från Bjuråker till Hälsingtuna och sedan till Norralas prästgård i Hälsingland, där fadern förblev präst fram till sin bortgång. Som sjuttonåring tog Nathan studentexamen i Hudiksvalls läroverk, för att efter tre års studier avlägga sin första akademiska examen som filosofie kandidat i klassiska språk. Under sina skolfrier vistades ynglingen dock alltid hemma hos de sina, där fadern kopplade in honom på alla de mångahanda sysslor som oavslutligt dyker upp hos en prästgård som själv får sköta jordbruket för den dagliga födan. Här fick ynglingen, som skolgosse, gymnasist och akademiker, alltid ligga i hårt. "Nathan fick," sade hans yngre syster då hon talade om dessa år, "nog slita ont ibland som barn, men det var inte av girighet av min far, utan det var för att vi skulle lära oss veta hut och inte tro oss förmer än någon fattig människa. Jag minns, hur glad och livad Nathan var, när han i slåttern körde stora hästräfsan." Här fick han bära säckar, plöja, skörda, hämta timmer i skogarna och dessutom vara predikotbiträde åt sin fader. "Detta arbete har," skriver hans syster vid ett annat tillfälle om denna tid, "haft en stor betydelse för honom. Han förlorade aldrig sin kontakt med det levande livet. Han förstod oss allesammans i snart sagt alla yrken. Han visste, hur tung en kärra kan vara för en trött rygg, därför sköt han på åt stadsbudet i Karolnabacken, för att ta ett exempel. Gud välsigne honom; jag vet inte vad för ett bekymmer man skulle ha kommit med, som han ej begrep."

Professorerna i Uppsala, som fick tillfälle att uppleva den unge mannens sällsynta begåvning i hans språkstudier, ville övertala honom att helt ägna sin framtid åt filologin. Vi vet av Nathan Söderbloms senare år vilket intryck hans språkkunskaper brukade göra på utlänningar under kyrkliga kongresser och under hans år i Frankrike och Tysk-

land — han kunde skifta från grekiska till latin och från latin till hebreiska lika lätt som han kunde koppla över samtalet till franska, engelska eller tyska.

Men denna yngling var född till att bli präst, betraktade det som ett högre kall och därmed var hans svar till filologerna i Uppsala också givet — språket skulle förbli ett redskap för honom i hans gärning som kyrkoman och teolog. Omedelbart efter avslutandet av sin kandidatexamen tog ynglingen itu med sina sedan lång tid efterlängtrade teologiska studier. Det är ofta gripande att läsa hans dagböcker från denna tid, där han talar om alla de samvetsqual och anfåktelser, de religiösa strider han fått uppleva i den gamla universitetsstaden, som allt mera ledde honom till att gå en egen väg, vägen som en högre makt hade bestämt för honom. "Ingen meddelade oss," skrev han där, "någon klarhet eller vägledning. Vi voro hänvisade till bönen, till den ensamma bönekampen med Gud. Han måste ju hjälpa oss, då teorien om kristendomens sanning vacklade eller sönderföll." Och: "Vi började ana något av sammanhanget i Guds verk genom århundradena. Den vetenskapliga friheten och strängheten blev för oss en religiös uppgift, en skyldig heder åt sannings Gud och åt vittnesbördet om honom i de heliga skrifterna. Vi erforo, att det ärliga andliga arbetet gagnade icke endast klarheten och insikten, utan även det personliga livet. Men sysslandet med religionens spörsmål och urkunder måste, för att vara även personligt fruktbärande och inte bli blint för den andliga världen, hämta näring från gudsumgänet i ensamheten och i församlingen." Här talade en som verkligen sökte vinna klarhet under de teologiska striderna som utkämpades under dessa år, ändlösa debatter och dispyter om evangeliernas uppkomst, varvid en riktning förfäktade åsikten att dessa var ett skriftligt nedslag av en muntlig tradition som hade hållits levande i de kristna församlingarna, medan den andra gruppen betvivlade Bibelns ofelbarhetsanspråk och den kristna lärans sanning. Nathan Söderblom skrev om dessa år då han talade om stridens hetta: "När vi började studera först Gamla och sedan Nya testamentet, ställdes vi inför en orimlig vansklighet. Påståendet om utsagornas orakelmässiga allmängiltighet och sanning för alla tider höll icke streck. Under dessa år nådde även till Uppsala undersökningarna om Moseböckernas uppkomst. De väckte en formlig uppståndelse... Den enda medgivna åsikten om evangeliernas uppkomst var den s. k. traditionshypotesen, enligt vilken våra nuvarande fyra evangelier utgöra ett direkt litterärt nedslag av den muntliga i församlingen levande traditionen... Men bakom dessa teologiska och exegetiska studier låg ett religiöst patos, som nutiden icke anar." Men hans dagböcker talar även om en viss desperation i samband med dessa skört ändlösa teologiska dispyter: "För den, som upplevat detta, kan frågan om teologi aldrig bli ringa eller likgiltig, frågan om en rätt lära, ortodoxi, i motsats mot de falska traditionella läror, som hotade att beröva oss sanningen och livets fäste. Den som icke genomkämpat i sitt eget inre liv en smärtsam och våldig kamp med nedärvda kyrkliga och religiösa föreställningar, har icke samma rätt och myndighet att döma om vare sig gammal eller nyare teologi." Och: "När en ung sökande själ kände livets

svårighet och börda allt tyngre, skulden alltmer förkrossande, oron allt ängsligare, föll han ned och bad och ropade och utgöt sitt hjärta i ordlösa suckar, timal, långt in i nattens mörker. Men han erhöll icke något svar. Detta tillstånd, som icke märktes av någon kvinna lånade honom en bok, en väckelsemänniska, varade veckor och månader. Var det en tillfällighet? Gud och den kristnes liv känna inga tillfälligheter. En from allmogebok av det starkt evangeliska slaget. I den boken läste studenten, vad han många gånger hade läst förut: Johannes tredje kapitel om ormen, som upphöjdes i öknen, för att de sjuka irsaeliterna skulle se på honom och bliva botade. Nu slog det honom. Hade han inte förut varit blind? Han såg Jesu gestalt framför sig på korset såsom aldrig tillföre. Han mötte på något underligt sätt Frälsarens ögon, och han blev botad. Man kan draga sina slutledningar rörande Kristi person, vem han är och vem han måste vara. Men huvudsaken för den, som erfarit hans makt, är: Jag var förlorad. Nu är jag återfunnen." Nu hade han äntligen funnit sin väg och sade: "Jag vill föra människorna till att personligt påverkas av Kristus. Därför söker jag skildra honom så, att han angår människorna i vår ti." Här hade en ung man utsatt sitt mål för sig, utstakat en kommande väg för sig, som med tiden skulle göra honom till en av de stora andliga ledarna i den protestantiska kristendomen.

Utländska år

Medan han ännu låg vid Uppsala universitet fick Söderblom i uppdrag att för Studentmissionsföreningen avlägga ett besök i USA, där han fick uppleva den framstående väckelsepredikanten Moody predika. Här kom han för första gången i sitt liv i kontakt med representanter för hela världens kristendom, en upplevelse som kom att sätta djupa spår i hans psyke. Och här kom han även i förbindelse med en av den amerikanska studentväckelsens ledande män, dr. John Mott. Från denna resa skrev S. en serie artiklar för Göteborgs Weckoblad, som vittnade om en sällsynt iakttagelseförmåga och en i svenska tidningsspalter hittills sällsynt stil. Några anteckningar från denna resa i hans dagbok vittnar om stilens färgrikedom. "En praktfull solnedgång. Den väldiga domen över oss är fullkomligt molnfri. En djup blågrå, nästan violett färgton härskar över det hela, endast vid västerns horisont avbrytes den. Den nedgående solen har lämnat efter sig en strimma strålände i spektrets alla färger. Jag har sett något sådant på en tavla av Kröyer eller någon annan föreställande öknen. Men verkligheten kan ingen föreställa sig, som ej själv skådat den. Nederst vid synranden är det gult, gulrött som en fjärran ökensand. Och mellan denna rödaktiga horisont och valvets violetta mörker utbreder sig nu en praktfull färgskala. Vid synranden har ett moln dröjt sig kvar. Det liknar ett blånande, sakta förtonande avlägset land med höga stränder, prydda av städer, borgar och torn. Det verkar rentav illusoriskt, om man låter ögat en stund vila mot havets yta, där den går upp i molnväggen. Och Venus strålar däruppe tämligen högt på västerns bryn i ett skimrande fält av blått och gult. Den ena efter den andra av rymdens tärnor blickar fram ur den violetta bakgrunden och skådar ned på havet, som i rastlös ävlan kämpar och stönar omkring oss. De se ned jäm-

väl på det hav av stridiga böljor, som rör sig i människolivets vimmel och i vårt klapande hjärta." När man läser denna mäktiga lyriska prosa vill man faktiskt bara uttala en önskan: att det icke må dröja alltför länge tills Nathan Söderbloms 150 band omfattande dagböcker publiceras, och de 40.000 breven från och till honom . . .

Landet som N. S. kom att besöka därpå var Holland, dit han reste som delegat på en KFUM-konferens. Och sedan kom Paris, staden som för hela hans liv kom att leva i ljus och alltid levande minne. Här verkade han nu, efter sin prästvigsel genom biskop Gottfrid Billing, från år 1894 fram till år 1901, året då han vann doktorsvärdigheten vid Sorbonnes gamla universitet. Anna, hans hustru sedan våren 1894, kom att spela en betydelsefull roll inte bara i hans verksamhet som legationspastor vid Svenska legationen i Paris, utan hela hans av aktivitet sjudande liv igenom och det är också henne vi har att tacka för de två upplysande böcker hon skrivit om dessa sina år i hans sällskap hemma och där ute — På livets trottoir. Nathan Söderblom blev snabbt en medelpunkt för alla de svenskar och övriga skandinaver som vistades i den franska metropolen — allsköns studenter, målare, skulptörer och författare som han här kom i vänskaplig kontakt med. Här fanns det män som en August Strindberg, Alfvén, Nils Forsberg, Anders Zorn, en Jonas Lie, Johan Bojer, Carl Milles och Carl Eldh, för att bara nämna några av de mest kända. Under somrarna brukade han och hans maka hålla hus i Calais, där som det berättas, Söderblom tog hand om svenska sågverksarbetare och skandinaviska sjömän, själv boende i en enkel koja som bestod av ett rum och kök, och där han gick omkring klädd i traskor och blus, såsom arbetarna. Här, i detta skjul, fullbordade han en av sina mest kända och mest framstående verk — Jesu bergspredikan och vår tid.

Söderbloms doktorsavhandling bar titeln — La vie future d'après le mazdéisme (Livet efter döden enligt Mazdareligionen), ett arbete som vittnade om vetenskapsmannens djupa intresse även för de olika andra främmande religionerna bland mänskligheten, men även, som Tor Andrae betonar i sin bok om Nathan Söderblom, "ger en hel översikt över folkens tankar om den hemlighetsfulla värld på andra sidan, som ingen skådat men alla hoppas på, en klar bild av den persiska religionens egendomliga optimistiska framtidstro och dess förhållande till judendomen och kristendomen . . . Hans intresse att skapa liv, att låta varje religion stå fram i dess ojämförliga egenart, som individualitet . . ." Professor Paul Sabatier, som var en av Frankrikes ledande religionsforskare på den tiden, skrev efter att ha läst Söderbloms dissertation: "Ni ger liv åt allt, som Ni vidrör. Då jag läste Er bok, fick jag lust att lämna Assisi och det trettonde seklet för att med Er leva mig in i dessa främmande folks underliga själstillstånd."

Därpå följde utnämningen till professor i teologi vid Uppsala universitet, där han under de närmaste åren kom att undervisa i religionshistoria och religionsfilosofi. Han ägde förmågan att tala om dessa ting på ett sätt, att inte ens de största lärosalarna på högskolan tycktes räcka till för att rymma hans åhörare. Och det var här han kom att hålla sitt stora tal "till fädrens minne" på

studentkårens nordiska fest, som vi inledde denna betraktelse med: "Äntligen skulle människonaturens godhet välla fram i mäktiga strömmar och vattna det öppnade paradiset marker, som i århundraden förgäves väntat på att åt släktet få bära lyckans skörd . . . Att vilja är att vilja det goda . . . Ägen i mod och fördomsfrihet nog att höra det stigande ropet: mer religion, mer kristendom? . . . Lidandet, skall det då bli vår trosats, medlidandet vår enda dygd? Köp vetenskapens och konstens balsam för de svidande såren! Skola vi bedja känslornas konst framför andra, vårt släktes tolk och tröstare såsom knappast tillförne, skola vi bedja musiken skapa oss livskänsla, när vi ej orka leva . . ."

Vi skall i vår nästa studie om Nathan Söderbloms liv och gärning försöka gå in på vad musiken betytt för honom, med vilken innerlighet han upplevde en Händel, Mozart och Bach och slutligen blicka på hans andliga och religiösa gärning. Nu vill vi dock sluta med några ord den store mannen själv präglad, en av de odödliga vars namn och ande skall leva vidare när de flesta av dem som nu kallas för stora skola vara bortglömda:

— Det vackraste här i kyrkan är edra barnaögon, ty där bakom anar jag en odödlig själ. Gud bevara edra ögon rena.

— Herre, gör mig av nåd till en god människa.

— Men redan den förkristna evighetsläran visste, enligt en vers som är nedlagd i gravar i Syd-Italien flera århundraden före vår tideräkning, att människan är ett barn icke blott av jorden, utan även av den stjärnströdda himmelen. — Anden strävar uppåt.

— Skaparen, som har förlänat oss alla goda gåvor och förmågor, som vi äga, äro vi skyldiga att giva åter till honom i hängiven tjänst hos hans vilja."

Forts.

Extrakter av hälsoörter

ÖRTAGUBBENS örtextrakter innehåller örtens alla verksamma beståndsdelar och är så starkt koncentrerade, att endast några droppar är tillräckliga att ta vid varje tillfälle. Droppflaskorna äro försedda med uppgift om lämplig dosering.

Det är bekvämare att ta extrakt av örten än att tillaga té.

Apelsin	Kamomill	Ratanla
Arnica	Kalmusrot	Rosmarin
Björk	Kardbennedikt	Rättika
Blodrot	Kastanj	Rödlök
Brännässla	Klorofyll	Rölleka
Daggkäpa	Lakritsrot	Rönn
Ginseng	Ljung	Salvia
Gurka	Malört	Sov Gott
Hagtorn	Maskros	Taklök
Hamamelis	Melissa	Valeriana
Havre	Mistel	Vallörtrot
Havstång	Myrra	Vattenklöver
Humle	Ormbunk	Akerfräken
Hästhov	Pepparmynta	
Johannesört	Persilja	

Per fl. 50 ml. 6:—

ÖRTAGUBBEN

Luntmakargatan 90 — 11 13 51 Stockholm

Viktor Vallberg

Vallbergs produktion omfattade över sextioalet skrifter. Här en förteckning och prisuppgift å dem som finns kvar nu:

MÄNNISKOKUNSKAP, del 1 o. 2 20:—

Andra delen inb. 12:95

KRISTENDOMENS FORNTID — NUTID — FRAMTID 8:85

Detta är ett standardverk som kyrkoherde Granberg kallade "ett helt universitet".

DEN OKÄDNA MÄNNISKAN 3:55

TANDROTAN (om dess orsaker) 1:20

SYNER — UPPENBARELSER — FORUTSÄGELSTR — PROFETIOR 5:30

AFTONRODNAD OCH MORGONBRAND 7:65

Kyrkoherden satte självt stort värde på denna bok, som kommer med tankar och uppslag som alltför litet beaktats både i kristen debatt och inom filosofien.

HEDENII EVANGELIUM 1:80

DEN KÄRA OKUNNIGHETEN 4:75

DET NYA TESTAMENTETS SANNING . . . 4:75

JORDBRUKETS FÖRYELSE —:90

DEN ETERISKA STRÄLNINGEN 3:55

ASTROLOGISK KARAKTÄRS-TOLKNING 4:15

PENDLAR AV MÄSSING 5:90

LITTERATURFÖRLAGET

Luntmakargatan 90, 113 51 Stockholm

Skytten

Under Skyttens zodiakperiod är solen trött och har lagt sig till vila, efter att ha fått det sista avgörande dödsstinget av Skorpionens giftiga gadd. Nu råder mörker på jorden och dagarna tycks ej vilja finna ett slut — det är natten som härskar över jorden och dess varelser — människan, djuret och växten. Och denna mörkaste period av vårt år infaller under tiden från den 22 november till den 20 december. Det är den tiden människan brukar ruva i dystra tankar, tankar om livets mening och om förgängligheten. Man har sett de sista löven falla och de sista frukterna plockade och går bara i en ändlös väntan efter befrielse genom solens återkomst och nyfödelse, vår stora befriare och livsgivare. Och mitt i detta mörker firar vi Jul, högtiden då längtan efter det stora "hjulets" svängning medför midvintersolståndet och solens födelse den 21 december. Såsom kristendomen även har lagt sin Midsommardag på den 24 juni, dvs. tre dagar efter sommarsolståndet, då våra förfäder brukade fira och tacka solen med mäktiga eldar som brann på bergstopparna, så har kyrkan även förlagt sin stora julhögtid exakt tre dagar efter den 21 december, då germanerna och nordmännen brukade tända sin längtans eldar, på det viset firande solens vaknande.

Vi såg i vår betraktelse av Skorpionens tecken, att himlakonungen Odin under detta tecken hade dödats av vinterkonungen Hödur och att den egyptiska mytologin berättade hur solguden Osiris med Nilen hade flutit mot underjordens mörker, liggande i sin kista, mördad av Set, sin broder.

Men vi vet även att mörkret icke kommer att vara för evigt och att ljuset snart skall återvända, för att skänka jordens barn och hela dess skapelse nytt liv. Skyttens tecken symboliserar m. a. o. ej längre döden, såsom Skorpionen med sitt dödssting, utan dödens övervinnande genom ett nytt hopp, som så kännetecknande även framgår av Skyttens tecken — pilen som är riktad uppåt, mot solen, ur mörkret. Nej, såsom vi själva, vi människor, och våra vänner, djuren, trots allt mörker omkring oss, lever vidare, så lever även växten sitt för oss kanske ofta osynliga liv vidare i en annan sfär. Knopparna på träden är redan förberedda för att slå ut igen på våren och grodden där i jordens inandöme är ej heller död, utan väntar bara på att frostens, vinterkylans grepp må ge sig så att vetekornet åter kan bryta sig fram mot ett nytt ljus, nytt liv, för att ge jordens barn föda, liv. Men såsom viljan att övervinna allt detta mörker lever kvar hos människan och djuret, så lever livsviljan även vidare i vetekornet i jordens famn — en mäktig, solträngande längtan efter befrielse. Växtens grav är således ingen grav i ordets verkliga bemärkelse, utan en vagga som skyddar det unga livet, ett hölje som bevarar livsgnistan.

MYTOLOGIN

1. Norden

Vi har i Skorpionavsnittet sett att ljusguden Balder döddes av Mistel-Ger, varefter han

sjönk ned i sin mörka grav. Under Skyttens tecken förvandlas Balder dock där i underjorden ånyo till ett barn, med namnet Tyr, livets unga groende kraft som bara väntar på befrielse genom solen. Där nere i Hel kämpade Tyr med den girige Fenrisulven, en symbolisk tolkning av livets kamp med döden, den allting förlamande vinterkylan. Tyr, som senare kom att kallas Njörd hos oss i Norden, kallas på germansk-romerska votivstenar för Mars Halamardus och fick även intaga guden Mithras plats i Rom. I Eddan var Tyr tingets beskyddare. På Gallehushornet avbildas Tyr, efter sin strid med Fenrisulven, med en hand, då ulven hade bitit av den andra i deras hårda envig. Men nedan på hornets vackra symboliska fris fjättrar Tyr odjuret — en tydlig hänsyftning till livets seger över döden, människans seger över besten, om man vill se på den andliga sidan av denna symbolism. Några forskare hävdar, att Tyrs namn från Norden, över Rom, dragit ner till Hellas där det skall ha ingått i ordet tyrannis, tyrannen.

2. Grekland

I Grekland jämställdes Skytten, den store jägaren, med Artemis, jaktens gudinna, i mytologin. Homeros kallade henne i Iliaden för "jaktgudinnan med den gyllene spindeln", en parallell till den nordisk-germanska mytologin där man talar om Friggas spinnhjul (Orions bältstjärnor).

Men Skyttens astrologiska tecken har ju i alla tider, sedan de gamla egyptierna och babylonerna, dock mest avbildats som en kentaure, alltså en varelse som till den övre hälften består av en människa, medan den nedre delen tillhör ett djur, mest hästen. Hur utmärkt passade inte ett sådant tecken som symbol för höstens jägare, som drar ut i skog och mark efter villebrådet! Men då Skyttens tecken i astronomin kulminerar i Lyran, så har han ofta även avbildats spelande på detta instrument och blivit kallad Krotus, de nio musernas skicklige och kloke vän. Zevs hade, som sägna hävdar, fattat sådant tycke för honom att han placerade honom på himlavalvet.

3. Sumer och Babylon

I Grekland och Rom döpte man Skytten till Toxotés och till Sagittarius. Och Sagittarius motsvarar av svenska uttryckt den vetande eller den kloke. Sumererna å sin sida döpte honom till Pa-bil-sag, dvs. uppsyningsmannen över elden — han bevakade således livets heliga gnista där i jordens mörker. Och uppsyningsmannen hette hos sumererna rabu (det hebreiska rab = rabbi). Han var väpnad med pil och båge och hade två huvuden — ett djurhuvud (av en hund eller varg) och ett människohuvud. På babylonsk-sumeriska skulpturer ser vi denna Skytt t. o. m. avbildad med en skorpionsvans och en kropp av en häst, som är bevingad, varvid skytten med sin pil mot målet och dubbelhuvudet (av en hund) blickar bakåt. En skorpion håller ne-

danför det hela på att bita hästen i könsorganet... Det är faktiskt en rik symbolism, som talar för sig själv: människan som kämpar för sin andliga befrielse ur djurriket, försöker övervinna djuret i sig och livet som håller på att dödas av skorpionens giftiga sting...

En gränssten från Sumer (Kudurru) från tiden 1130 f.Kr. visar oss en skyttekombination där skytten, som håller pil och påge, har en skorpions underkropp och svans medan benen härstammar från en fågel, alltså någonting liknande den redan omnämnda skulpturen av en kentaurskytt från Meli-Schipak II:s gränssten. En del forskare drar av denna kombination mellan Skytten och Skorpionen den slutsatsen, att det i Babylon och Sumer ursprungligen har varit ett tecken, som har gått upp i varandra. Julius Schwabe förklarar fenomenet därmed att Skytten under cirka tvåtusen år innehaft en position på hösthimmeln och en symbolbetydelse som sedan, i början av Oxens zodiaktecken, hade övergått till Skorpionen. Skytten var alltså banemannen, genom vilken solen dog och Skyttens giftiga pil motsvarade därmed Skorpionens giftgadd. Genom Schwabes tydning blir förbindelsen mellan de två begriplig.

Vilken stor betydelse Skorpionen och Skytten haft i gamla Sumer och i Babylon förstår vi när vi betraktar de många stenbilder som funnits i olika tempel därstädes under Kassiternas regeringstid. Statyer av hästmänniskor (kentauren) var till och med uppställda i det stora Bel-templet i Babylon, där den hade dyrkats under århundraden.

4. Kentauren

Kentaurens namn självt torde emellertid få härledas från grekiskan, då kentron betyder tagg (öcken), ett ord som i grekiskan kan syfta på såväl skorpionens gadd som på spetsen av ett spjut eller gadden av ett bi. I den grekiska konsten infördes kentauren dock mycket senare än som var fallet i Sumer och Babylon, nämligen under den geometriska epoken i konsten. Det hävdas att grekerna har övertagit symbolen från hettiterna, vilka ju redan mycket tidigare än grekerna ägde hästar, nämligen omkring år 2000 f.Kr. I Grekland finner vi dock kentauren både med hästhovar som med människofötter.

Kentaurena har i Grekland fått många namn, en av dem hette Erytion, en Chiron, en annan Pyrakmos, Nessos, och en t. o. m. Lykabas, som betyder ljusgång. Men Chiron blev den mest kända av allesammans. Myten berättar, att Saturnus hade älskat flodguden Asopus' dotter Philyra. Hans gemål, Rhea, hade överraskat de två och då hade Saturnus, för att gömma sig, förvandlat sig till en häst. Därpå hade Philyra fött en son vid namn Chiron, vilken var till hälften människa och till hälften häst. Och denna Chiron blev så berömd för sitt vetande och kunnande i läkekonsten och botaniken, astronomin och musiken, så att man inte bara gjorde honom till läkekonsten fader utan även skänkte honom en stjärnbild på himlavalvet — Skytten. Men Chiron sårades, som myten berättar, själv, av ett misstag, av sin egen giftiga pil och tog därpå avstånd från att i framtiden tillhöra de odödligas släkte, vilken position han avträdde åt Prometheus. I detta sammanhang kan det kanske vara av intresse att påpeka, att kentauren Chiron ännu denna

dag bland oss lever vidare i vardagsspråkets ord chiropraktiker.

I den arkaiska konsten i Grekland har kentauren blivit odödlig genom alla de avbildningar som överlevt tidens tand. Vi kan där se Herakles döda en kentaure. Men Herakles själv dog, som vi vet, slutligen, trots allt sitt hjältemod, genom en kentaur's blod. Det var kentauren Nessos som hade blivit hans baneman. Kentauren, som redan hade sårats i striden med den store hjälten, hade givit Herakles' unga maka litet av sitt giftiga blod med rådet, att använda det som en kärlekstrolladom. När någon tid därpå Deianeira befarade att hon höll på att förlora hjälten kärlek, sände hon honom en skjorta vilken hon hade dränkt i det som hon höll för förtrollat blod. När Herakles nu tog på sig skjortan led han fruktansvärda kval av branden som giftet förorsakade på hans hud och dog. Den store tragikern Sofokles döpte detta Nessosblod till "odjurets i lönnedom dödade tagg," vilket tycks tyda på att han kände till den mytologiska bakgrunden och sambandet med den astrologiska tydningen av Skorpionens och Skyttens tecken.

På samma sätt som vi anträffar kentauren som en Skyttens symbol i det gamla Grekland stöter vi på honom även i den etruskiska konsten, bl. a. i en gravkammare i Veji (Grotta della Campana), i Chiusi och Praeneste. Och Virgil å sin sida låter i Eniden kentaureorna bevaka ingången till underjorden, till Hades, såsom även Dante talar om dem i sin Gudomliga komedi.

Att Skyttens zodiaktecken dock inte bara begränsas till Europa och Mindre Asien utan även långt utanför dessa områden ser vi av avbildningar i den gammalmexikanska konsten samt av skulpturer som funnits på Java. En av de äldsta avbildningarna av Skytten, i gestalt av en kentaure, finner vi dock på den berömda gammalegyptiska Dendera-zodiaken.

Ernst Tiede, den tyske forntidsforskaren, ger oss i sina verk en intressant tydning av Skyttens tecken. Han hävdar nämligen, att ordet Skytt, på tyska Schütze, härstammar från scuz, schuz i gammaltyskan, som betyder skydd. Skytten är därmed den store beskyddaren av livet i jordens sköte, och, såsom vi redan framhåvt här ovan, motsatsen till Skorpionens dödsymbol. Skytten är den store bevararen av livet under den tid då solen har lämnat oss.

Teckentydning

Vi har i denna betraktelse sett vad de gamla folken i sina sagor och i sin mytologi har att säga om Skyttens tecken. Vi har även sett hur de tolkar det. Men hur, frågar vi oss nu, har man kommit på idén att just taga en uppåtgående pil till symbol för detta zodiaktecken och här vill vi då åter be österrikaren Hans Sterneder ge oss sitt svar, vars genialiska tolkningar vi följt i de föregående teckentydningarna.

Förr i tiden sköt ju människan, när hon gick på jakt efter villebråd, med pil och båg. Pilen var således jägarens, skyttens symbol. Vi har redan tidigare stött på en antydning av denna pilsymbol i Skorpionens tecken, där vi såg den symbolisera en ljuslängtan av det döende livet i den helt under jorden liggande, men redan där uppåttekande pilspetsen. Men vad innebär fallet Skyttens nu då tvärstrecket i tecknets nedre del, frågar vi oss här. Sammanhanget finner vi när vi betrak-

tar Skorpionens tecken. I det ögonblicket då pilen bryter fram ur jordens mörker och kommer upp till ytan skärs vår pil av jordens yta, marken. Jordytan är således skillnaden mellan jorden och himmelen. Att pilen är riktad uppåt skall känneteckna livsviljan. Livet är ju inte bara ett fysiskt, utan även ett andligt fenomen. Den fysiska delen ligger under jorden, medan den andliga strävar uppåt, mot kosmos, mot Gud. Pilen symboliserar således livsviljan samt längtan efter sol, efter en högre sfär. Tvärstrecket är materien som håller den uppåttävande sollängtan ner och binder den vid jorden.

Skyttens tecken syftar således, som vi ser, i synnerhet till människans andliga trängtan mot ett högre liv, mot ett förändligande. Människans ande vaknar under den långa mörka perioden till en ändlös längtan efter ett andligt liv.

I det mänskliga livet ligger Skyttens nionde zodiakperiod mellan det femtiosjätte och det sextiotredje levnadsåret. Människan står nu inför en period av sitt liv där hon börjar överblicka det förflutna och fundera över livets djupare mening. Den av sexus präglade delen ligger nu bakom henne och hon börjar efter ett liv av slit och jakt att besinna sig på högre värden än de rent jordiska.

Skyttens element är elden, då det behövs en stor kraft, en mäktig energi, för att bryta sig fram ur mörkret mot ljuset. Och lidelsens färg är, som vi vet, röd. Den röda färgen symboliserar således livsviljan.

Skyttmänniskans karaktär

I gamla astrologiska handskrifter tyder man Skyttens karaktär som profetisk. Skyttmänniskan är företagsam, energisk, modig och förhoppningsfull. Hon är frihetsälskande och ogillar i hög grad allt förtryck, all underdåghet. Skyttenaturen är storsint, öppen och vänlig, men kännetecknas även av sinne för humor och begeistring. Skyttenaturen försöker att förverkliga en andlig strävan i sitt liv, även hos de människor hon sammanlever med. Skytten är ofta ansedd som individualist. Det är en stark vitalitet som kännetecknar Skyttmänniskans liv och tankar och han är gärna talesman för andra, för gemenskapen, förkunnare av den sanning hon funnit på sin väg. Ja, Skytten är en som brukar sträva uppåt, såsom hans zodiaktecken så symboliskt tyder hennes väsen.

Frithjof Hallman

Författarvädjan om giftstopp

Svenska Författarklubben har i en skrivelse till Giftnämndens Expertgrupp väddat att inga som helst riskmoment må tillåtas, när det gäller gifter som sprids i naturen. Författarna ställer sig skeptiska till påståenden att statistik skulle läggas till grund för experternas undersökning. Eftersom alla upplysts om att giftmedlen var ofarliga kan någon statistik över skador inte ha förts.

Beteckningen 'växtgifter' kan vara vilseledande för de med kemiska metoder framställda växtgiftsmedlen. Med växtgifter menas av tradition ämnen som framställts ur växtvärlden.

Skrivelsen har undertecknats av Svenska Författarklubbens ordförande Rune Pettersson, författaren Halvdan Renling och Calle Axell.

Sedan urminnes tider har människorna använt växterna som botemedel mot olika åkommor; man har tillrett örttéer och brukat droger för in- och utvärtes bruk. Ända in i vårt sekel spelade örtmedicin en stor roll. Det har visat sig att växterna innehåller olika verksamma ämnen. Örtagubben har avlockat en del växter deras läkande krafter och skrivit ner sina rön i denna bok. Växterna kan bryggas som téer, men finns numera också att tillgå i extrakter.

Femte upplagan,
26:te tusendet, nu utkommen

8:80

LITTERATURFÖRLAGET

Luntmakargatan 90 —
113 51 Stockholm

LITTERATURFÖRLAGET

och

ÖRTAGUBBEN

har samma adress:

Luntmakargatan 90

113 51 STOCKHOLM

Telefoner: 08/31 04 63 — 32 26 60

Order över 70 kr exp. portofritt.

Prisändring

I alla priser å böcker är nu moms
Inräknat.

Tandvärk

Viktor Vallberg berättar i ett av sina efterlämnade manuskript:

— Vid början av detta århundrade hade en i Amerika utbildad homeopat vid namn Axell börjat att göra sig bemärkt. Denne var bosatt i Östersund och företog under den första tiden han bodde där resor ända uppåt Lappland. Sålunda hade han besökt Åsele. Det var år 1902. — Jag var vid den tiden ännu okritiskt troende på allt vad officiell vetenskap förkunnade. Alltså motståndare utan någon kunskap. Man berättade om läkedom under. Man sade, att Axell hade även botat tandvärk. Därpå svarade jag. "Ja, kan man med homeopatiska medel bota tandvärk inom en halv timma, då skall jag tro på den, ty tandvärk suggererar man inte bort". Inte kunde jag då tro, att jag själv skulle bota hundratals fall av tandvärk.

Kanske skall jag berätta om ett eller annat fall, t. ex. följande. En man hade svår tandvärk, kom om aftenen, fick fem olika sorter, några få av var sort. Han skulle av av nr 1 ta 5 piller. Om detta inte hjälpte inom en halv timma skulle han ta av nr 2 o. s. v. — När mannen kom hem lade han sig på sängen påklädd, tog piller, men alla på en gång, mindre kunde väl inte hjälpa. Tandvärken försvann så fullständigt och så fort och så förlösande av smärtor, att han somnade och sov oklädd på sängtäcket till morgonen. Ett typiskt exempel hur snabbt och oförmodat verkan sker. I allmänhet så här: Antingen en häftigt uppblossande värk någon minut och så ett plötsligt utslocknande, eller några ryckningar i tandnerven och så ett plötsligt utslocknande.

Vilka medel böra användas. Därom ger läroböcker anvisning. Vid reumatisk tandvärk, sådan som uppkommit genom drag, blåst, fuktig luft är *Rhus. tox.* indikerat. Vid varbildning *Silicea*. *Belladonna* är ofta verksamt. *Bryonia* och *Pulsatilla* likaledes. *Staphisagria* är ett av de bästa medlen.

Vilken potens bör användas? Vilken som helst. Man bör nog i allmänhet hålla sig till lägre potenser. Man bör undvika att ta av de högre, om man är i arbete. De kunna ge för starka reaktioner just i ett dylikt fall.

Hur stora kan utsikterna vara att få tandvärk botad med homeopati? Jag kan uppskatta min erfarenhet till minst 70 procent inom en halv timma. Det är mycket liten procent som misslyckas, om rätt medicin och rätt intagning sker. En erfarenhet är, att botandet gäller inte blott för tillfället. Det är icke vanligt att den tand, som botats, kommer åter med tandvärk.

Vallberg var rädd om utrymmet i SEKLET:s spalter och skrev därför ofta inte så utförligt, som önskvärt hade varit. Därför skall jag komplettera ovanst. en del. Meddelar här en del symptom och vilka medel som kan vara lämpliga att försöka?

Smärtor i gommen: Arsen.alb., Calc.carb., Carbo veg., Hepar sulf., Hyoscyamus, Mercur, Pulsatilla, Staphisagria.

Övre gommen: Belladonna, Calc.carb., Natr. mur.

Nedre gommen: Caust., Phosphor, Staphisagria.

Smärtor till huvudet: Ant. crud., Arsen., Chamomilla, Hyoscyamus, Mercur, Pulsatilla, Staphisagria, Nux vom., Rhus tox., Sulph.

Sämre i kall luft: Arsen., Belladonna, Hyoscyamus, Mercur, Stapis., Sulph., Silicea.

Sämre av värme: Bryonia, Chamomilla, Lachesis, Mercur, Nux vom., Phosph., Pulsatilla och Sulph.

Sämre av sängvärme: Belladonna, Brutonia, Mercur, Phosph., Pulsatilla och Sulph.

Sämre om morgnarna: Arsen., Bryonia, Hyosc., Ignatia, Mercur, Nux vom., Phosph.acid., Pulsatilla, Staphisagria.

Bättre av kall luft: Coccinella, Nux, vom., Pulsatilla.

Bättre ute i kall luft: Belladonna, Bryonia, Chamomilla, Nux vom., Phosph., pulsatilla, Staphisagria, Sulph.

Bättre ute i värme: Ars.alb., Calc.carb., Hyosc., Mercur, Nux vom. Rhus tox.

Bättre av varmt omkring huvudet: Nux vom., Phosph., Pulsatilla.

Vänstersidig tandvärk: Aconitum, Apis, Arnica, Carbo veg., Causticum, Chamomilla, China, Hyoscyamus, Mercur, Nux mosc., Phosph., Rhus tox., Silicea, Sulph.

Högersidig tandvärk: Belladonna, Bryonia, Calc.carb., Coffea, Lachesis, Natr.mur., Nux vom., Phosph.acid., Staphisagria.

I överkäkens framtänder: Belladonna, Bryonia, Calc. carb., Carbo veg., China, Natr.mur., Phosph.

I underkäkens framtänder: Arsen., Belladonna, Bryonia, Carbo veg., Causticum, Chamomilla, Hyosc., Ignatia, Mercur, Nux. vom., Pulsatilla, Rhus tox., Silicea, Staphisagria.

Om flera tänder värker samtidigt bör försökas: Chamomilla, Mercur, Rhus tox., Staphisagria.

Här är uppräknade ett flertal medel som kan hjälpa vid ett visst symptom. Detta för att man inte kan veta vilket medel som passar en viss person. En artikel som denna måste ju hållas ganska allmängillig. Något av medlen, som finns tillgängligt kan man pröva. Om inte det hjälper bör man gå över till att pröva nästa som kan vara indikerat.

Med tanke på det fall som återgavs i början kan här nämnas, att det finns sammansatta medel. Därmed förstås ett medel där flera av här nämnda komponenter ingår. Bäst är det om man träffar rätt medel ur den Hahnemanska skolan. Här meddelas några av Madaus metoplexer. Fabriken torde vara känd över hela världen och åtnjuter ett gott anseende för sina pålitliga tillverkningar: Aranca metoplex eller Hedera metoplex. I början tar man 2 tabl. var 30 minut, så småningom varje timma. Man kan sedan fortsätta några dagar med 2 tabl. 2 ggr. dagl. Sedan kan man övergå till lämpligt enkelmedel, om man tycker att man vill befästa vunnit resultat ytterligare.

Slutligen vill jag bara nämna, att här skulle kunna skrivas betydligt mer och utförligare om olika åkommors behandling. Men jag tycker att det hör läroböckerna till att behandla.

H. B.

Eric von Däniken

Olösta gåtor ur mänsklighetens förflutna

Andra upplagan 10:de tusendet

Förf. lockades av hittills oförklarliga arkeologiska fynd och många anspelningar i mänsklighetens äldsta skrifter att försöka ge sig i kast med det förgångnas olösta gåtor. Härvid kom han till en rad förbluffande slutsatser, som tyder på att vi har orsak att ompröva våra hittillsvarande föreställningar om vår äldsta historia. De öppnar också spännande perspektiv på den tekniska utvecklingen av i dag och i morgon.

I 13 år har han sysslat med denna fråga. Hans forskningar har fört honom ut på 100 000 km långa flygresor. Resultaten av dessa resor och forskningar framlade han bl. a. i ett uppseendeväckande föredrag på den sjunde ufologiska kongressen i Mainz. De lyder i korthet: interstellär rymdfart har alltid funnits. Jorden har redan för årtusenden sedan besökts av astronauter utifrån.

Författarens teser och åsikter är av stort intresse och för varje historiskt och naturvetenskapligt intresserad spännande och fantasieggande. De lockar till eftertanke om det skenbart omöjliga och otänkbara egentligen är så omöjligt och otänkbart.

Hft. 30:30, inb. 35:—

TILLBAKA TILL STJÄRNORNA

Medan debatten om de teser Eric von Däniken lade fram i sin första bok fortsätter, lägger han här fram en ny och fängslande rapport om resultaten av sina senaste forskningar å de platser där man fortfarande finner spår efter forntidens gåtfulla kulturer. Åtskilliga nya forskningsresultat stöder hans intensivt omdiskuterade tes om att vår planet under förhistorisk tid skulle ha haft besök av utomjordiska varelser och ger samtidigt fascinerande inblickar i mänsklighetens förflutna och framtid och i den mänskliga tillvaron överhuvud taget.

Läsaren kommer till sin häpnad att upptäcka att många ting i Olösta gåtor ur mänsklighetens förflutna har kunnat verifieras genom laboratorieexperiment redan under den korta tid som förflutit sedan den boken kom ut i sin första upplaga.

Boken är försedd med ett rikt bildmaterial.

Hft. 35:—, inb. 40:90

LITTERATURFÖRLAGET

Luntmakargatan 90 - 11351 Stockholm

Det fördolda folket

Efteråt visste hon inte hur det hade gått till att hon kom bort från de andra. Hon tyckte att de nyss hade varit i närheten av henne. Det var ju inte länge sedan de suttit tillsammans i skogen och ätit sin matsäck och känt sig glada som barn på en skolutflykt, fria, fria, fyllda av en sorts lyckokänsla så som man bara känner den ute i naturen, långt borta från det vardagliga. Efter matpausen hade de skilts åt och på nytt spritt sig för att inte gå i vägen för varann. Det var inte alltför gott om bären. Men hon tyckte ändå att hon hela tiden hade haft kontakt med kamraterna, hade hört deras röster. Ibland hade de hoat åt varann, också hon hade ropat och fått svar och känt tryggheten i deras närhet.

Men vad hade sedan hänt? Hon hade hittat ett lingonställe som lyste alldeles rött. Kanske hon då blivit så ivrig att hon glömde lyssna efter rösterna? Och att de andra under tiden hann dra sig bort åt ett annat håll. Eller kanske var det en högre mening i det som skett?

Allt nog, när hon plötsligt åter kom att tänka på de andra fick hon inget svar på sina rop. Hennes första tanke var att de kanske bara gäckades med henne. Hon höll sig därför tyst en stund och lyssnade efter ljud, efter torra kvistar som bröts under smygande fötter, efter undertryckta fnissningar och skratt. Men inte ett ljud hördes. Allt var stumhet. Då hoade hon på nytt, och detta nya rop ljöd skrämmande ödsligt i den dödysta skogen. Det hade en skärande underton av skräck, som skrämde upp henne än mer. Av sin egen röst förstod hon hur förtvivlad hennes belägenhet var.

Hon hade litat helt till de andra. Ensam vågade hon sig aldrig så långt in i skogen att hon inte såg människoboningar. Det skulle då vara om hon hade en väl upptrampad stig att följa. Men här fanns ingen stig. De hade hela tiden strövat omkring i så gott som stiglösa skog och låtit de rödlysande tuvorna bestämma vägen, allt längre och längre in. Bland kamraterna fanns sådana som alltid hittade i skogen, överallt. De orienterade sig inte bara efter solens ställning utan också efter tusen små riktpunkter och kännemärken. De visste alltid på vems skifte de befann sig. Om de blev törstiga på sin vandring, visste de om någon skogskälla i närheten och gick rakt på den. De tycktes gå efter instinkt som de vilda djuren. Så inte hon.

Hon stod en stund stilla och lyssnade anspråk efter avlägsna röster. Om de också inte märkt att hon kommit ifrån dem, borde de ju ändå prata och hoar sinsemellan som förut. Något ljud borde höras. Men hon hörde ingenting annat än sina egna pulsars bultande.

Nu vågade hon inte ropa mer. Det var med ens som om skogen ruvade på utsägbara, farliga hemligheter. Hennes rop kunde locka dem till sig. Därför måste hon hålla sig tyst och stilla. O, Gud hur skulle detta sluta? Skulle hon någonsin mer komma hem, eller skulle hon lämnas att dö här uppe i den stiglösa skogen? När skulle kamraterna upptäcka att hon inte var med, och skulle de veta var på skogsvidderna de skulle söka henne? I denna sin yttersta ensamhets stund föll hon på knä och bad. Det var det enda skydd hon kunde sätta upp mot

skräcken och ensamheten. Att be av hjärtat. "O, Gud", viskade hon, "här har Du mig nu. Vi människor vill så gärna klamra oss fast vid andra, som väntade vi mer hjälp av dem än av Dig. Men nu har jag ingen att klamra mig fast vid. Nu är det bara Du och jag. O, hjälp mig Du som ändå ensam kan det."

När hon så hade ropat ut sitt hjärtas nöd till Gud, steg en bild upp för hennes inre syn, så underbart klart. Det var samma bild, bilden av ett ansikte och en gestalt som hon sett så många gånger förr inom sig, ett minne från långt tillbaka. Och hur underligt! I samma stund som denna minnesbild kom tillbaka tydligare än någonsin, kom ett lugn över henne. Hon reste sig, ställde undan sina bördor och började gå. Vart visste hon inte, bara att hon måste gå. Snart fann hon en stig och följde den.

Hon undrade inte över att så långt uppe i skogen plötsligt finna en tydlig stig. Den kom liksom ur intet och bara lå sig under hennes fötter. Men det var som den naturligaste sak i världen. Och allt medan hon vandrade fram på den märkliga stigen, såg hon det förunderliga ansiktet för den inre synen eller minnesbilden av detta ansikte hon aldrig kunnat glömma. Ja, det var som stod hon i ständig kontakt med dess ägare. Vem var han? Hon visste att hon sett honom en gång för länge sedan och att han då gjort ett så djupt intryck på henne att hon aldrig kunnat glömma honom. Det måste ha varit någon gång under hennes barndom — eller var det än längre tillbaka? Hon hade inte något klart begrepp om när eller var. Endast detta sällsamt fångslande gripande ansikte liksom lyste fram ur dunklet. En gång hade hon försökt tala med sin mor om detta, men modern hade ställt sig så oförstående. Hennes mor tycktes inte veta någonting om denne man, som gjort ett outplånligt intryck på henne själv.

Egendomligt nog blev hennes inre bild av ansiktet allt tydligare ju längre hon gick. Till slut tycktes det alldeles levande. Det var ett ansikte som inte liknade något annat hon sett i levande livet. Ett mansansikte som var skönare än alla andra ansikten hon sett. Och ändå var det inte ungt och kanske inte skönt i yttre mening. Men det var genomlyst inifrån. Och hon hade hela tiden förstått, ända sedan den gången för länge sedan, att detta var den verkliga skönheten, den enda som var värd att äga, den skönhet som genomstrålar hela väsendet och kastar sitt återsken på allt som kommer i dess väg. Ja, var det inte som om vågor av ljus och skönhet strömmade ända dit där hon gick på stigen — från denna sällsamma minnesbild, som så plötsligt och starkt stigit upp inom henne och förändrat allt i ett enda slag.

Med ens började stigen leda brant uppåt, men hon gick ändå lätt och utan möda. Som buren uppåt av allt detta nya som öppnat sig för henne. Ingenting skrämmande vidlände mera skogen. Det var som om också den öppnat sig för henne och vänt en annan sida till. Ja, hon rörde sig på ett nytt, förut oänt plan. Kunde det vara så att det fanns olika verkligheter, sällsamma, sköna, som alla strålade samman i varje ögonblick, och att det i myc-

ket kom an på en själv vilken verklighet man fick del av?

Det hon upplevde nu var väl ett bönesvar? Aldrig förr hade hon så slungat ut ett rop till Gud ur sin yttersta ensamhets nöd. För första gången i hennes liv hade kanske bönen blivit en bro med bärkraft ända fram.

Snart befann hon sig uppe på en bergsrygg eller en långsträckt högplatå med fri sikt åt alla håll. Runt om bara böljande mörka skogar, som förtonade i blåa dis vid synranden. Här och där var ljusare gröna fläckar i det mörka med vita och röda punkter i. Hon förstod att det var uppodlad bygd och byar. Ut-sikten var vacker och svindlande men hon la märke till den bara i förbigående, utan att försjunka i betraktande. Hon var så starkt vänd inåt, att det yttre bara flyktigt angick henne, gled förbi som i drömmen. Och så som en tanke går upp för en i drömmen, slog det henne att detta måste vara Fjällmarkhöjden, ett högt berg inne i skogarna, där hon förr aldrig satt sin fot och inte många andra nerifrån bygden heller. Det var denna landsändas högsta punkt, och dess översta del låg strax ovan trädgränsen. Därför benämndes den Fjällmarkhöjden. Här växte endast vindpinad skog och högst uppe en matta av dvärgbjörk.

Utan att tveka, som om hon ägde karta och kompass inom sig, fortsatte hon rakt fram. Den inre kontakten kändes nu starkare än någonsin och skänkte oändlig glädje.

Här var stigen inte längre så tydlig som nyss. Den behövdes inte längre, för här uppe på höjden kom nu en mangsgestalt emot henne. Hon visste genast vem det var. Det var han, den vars ansikte hon såg inom sig, det som hon burit inom sig i så många år. Så skulle hon då få återse honom ansikte mot ansikte! Detta var alltså det yttre svaret på hennes bön? Att de blev förda samman.

Glädjen blev allt starkare för vart steg hon tog, hon bars liksom av starka vågor av glädje. Att sådan glädje kunde finnas på denna jord!

Där nalkades han mellan de låga träden. Där stod han framför henne. Hennes hjärta bultade våldsamt. Tänk, att det var han! Det var den man vars bild hon burit i hjärtat hon visste inte hur länge. Det var ingen tvekan om saken. En lång stund stod de bara tysta och såg på varann. Hans ansikte hade förändrats under den tid som gått. Ja, det var väl också underkastat tidens lagar, sa hon sig själv. Det var äldre än sådant hon mindes det. Men samma ansikte. Dragen något mer färad, håret än mer grånat, men den inre strålningen, skönheten fanns där i än rikare mått än förr. Så

Ett av de mest fascinerande medler som verkat i vår tid var

INDRIDI INRIDASSON

Om alla fenomen som kom genom detta medium har professorn vid Islands universitet **Haraldur Nielsson** skrivit i sin bok

KYRKAN OCH DEN PSYKISKA FORSKNINGEN

Kr. 5:30

LITTERATURFÖRLAGET

Luntmakargatan 90, 113 51 Stockholm

tydlig och klar var hennes minnesbild att hon kunde jämföra de två. Och medan hon betraktade honom, bleknade minnesbilden sakta bort inför det verkliga ansiktet, detta underbart levande och sköna, åldrade ansikte. Han log och tog hennes hand.

— Du fann vägen hit, sa han och de började tillsammans gå framåt över fjällmarken i den riktning varifrån han kommit.

— Ja, viskade hon, ja. Gud visade mig vägen, och i min ödesstund sände Han mig till dig.

Han nickade bara, han tycktes veta allt. Sedan talade de inte mycket mer under sin vandring. Ord var liksom överflödiga. Mellan dem fanns en förståelse så djupt under orden att ord nästan skulle ha brutit kontakten.

Stigen bar åter neråt, på andra sidan höjden, ner i skogen. Men snart lyste guldsken in mellan stammarna. Skogen glesnade och framför dem låg en skogssjö lysande som guld i eftermiddagsljuset. Vid stranden låg en klunga grå stugor. Deras invånare kom dem till mötes. Det var några kvinnor och män och en liten skara halvvuxna barn.

Hon fäste sig genast vid den stillsamma, självklara värdighet med vilken de rörde sig. Också de tycktes äga något av samma inre skönhet, en strålning ut ur deras väsen.

De hälsade henne också vänligt med orden:

— Du fann vägen hit.

Som om de redan kände henne och väntat henne som en kär gäst.

Till sin egen förvåning hörde hon sig själv svara:

— Ja, jag fann vägen hem.

Var då detta hennes hem? Hennes verkliga hem. Det var som talade något genom hennes mun som visste bättre än hon.

Hur de här levde tillsammans i djupaste kärlek och gemenskap! De berättade henne att de hade fått denna lilla by sig "anvisad". Hon visste inte vad detta betydde, men vad gjorde det. Det fanns också några andra sådana små byar här i skogarna, sa de, och de stod i kontakt med varandra. Men människorna i dessa byar levde här inte för att undandra sig världen. De levde inte i världen men för världen. Hela deras liv var bön och åkallan och tjänande. Därför kunde de små undanskymda byarna i skogen vara kraftkällor, till vilka människor då och då hemligen kom för att få kraft. De vandrade sedan åter ut i världen. Också de själva sökte sig åter ut bland människorna för kortare eller längre tider, allteftersom kallelsen bjöd dem. Och när deras inre åter tillsa dem att gå tillbaka till byn, så gjorde de det. De predikade aldrig. Jo, om någon fick tydlig kallelse därtill. Men de levde inifrån sitt innersta, och bara de gjorde så, bara de lät sig fyllas, bara de gjorde sig tomma på allt, egna önsknings, begär och vilja, och lät sig fyllas av det som djupare var, så kunde de också nå andra människors djupaste inre utan ord. Ack, om människorna därute i världen anade hur litet ord och tal egentligen betydde mot detta att låta det inre tala genom sig.

Inte så att de ville vara någons läromästare. I sig själva var de ju ingenting. En handfull enkla människor, bräckliga käril. Men om man lät sig fyllas inifrån...

Detta och mycket annat förtalade de henne och hon förstod. Det var väl något av detta som strålat ut från den mannen, som hon såg den gången för länge sedan och som nu stod här som en gammal man. Han hade då haft sitt uppdrag ute bland människorna, berättade han.

Ja, han visste att han nått hennes barnsjäl och gjort ett så djupt intryck på den att det dröjt kvar där i alla år. Det var därför hon nu var här. Alltsammans stod klart för henne nu och de talade därom. Sedan den gången hade hon haft osynliga kontaktlinjer med honom. Och Gud hade gjort så, att han uppfattat hennes hjärtas nödrop. Så hade han strax gått henne till mötes. Därav den trygghet och glädje som kommit henne till del och detta, att hon leddes in på stigen upp mot höjden.

— Jag visste, att du en gång skulle komma hit på något sätt, sa han vidare, alltifrån den stunden för länge sedan, visste jag det.

De visade henne hur de bodde. Det var enkelt och torftigt utåt sett, i några små låga timrade stugor. Och ändå tycktes det henne, som om hon aldrig sett präktigare bostäder. De få ting de ägde tycktes skimra av en inre glans och skönhet, och under deras låga tak bodde en sådan ro, trevnad, glädje och frid att hon aldrig känt dess like. Vad var ett liv i yttre välstånd mot detta? Till vad glädje var yttre prål och prakt?

De odlade korn och lin på skyddade tegar och hade frodiga täppor kring husen. I övrigt levde de av vad skogen och marken gav av bär, svamp och öter. Skogens djur jagade de inte, men de fiskade i sjön. Frälsarens lärjungar hade ju också varit fiskare. En liten fårahjord höll de för mjölkens och ullens skull. De gick klädda så, som hon inbillade sig att folk gick klädda långt tillbaka i tiden — i kläder av enkelt snitt men praktiska och nästan sköna i sin enkelhet.

Kvinnorna tog hennes händer i sina, nickade och sa att hon ägde det händernas tålmod som krävdes. Hon kände att kraft gick ut från deras händer till hennes. Och med vilken varsamhet och blid ömhet de snuddade vid henne. Vilken blyg och ljuvlig vänlighet i deras blickar. Vilka förtjusande leenden på dessa kvinnors ansikten. Det var en känslornas förfining hos var och en av dem, och aldrig förr hade hon känt så mycken stillsam vänlighet strömma emot sig bland okända människor. Förunderligt var detta.

Och barnen! De var inte blyga och bortkomna eller framfusiga och bråkiga som så ofta nere i bygden. De var henne med ens så tillgivna och förtroendefulla, kom och stack sina små händer i hennes. De ville också känna och ta på hennes klänning och ett smycke hon bar, därför att allt hos henne var så annorlunda än de var vana vid. Men de gjorde det så fint och vackert att det var en glädje. Dessa barn var kristallklara på något sätt, klara som små källor i skogen.

Hur länge var hon hos dem egentligen? Den frågan var svår att besvara. Det var som om tiden upphävdes här. Vad spelade det också för roll? Tid kunde inte mätas i tid. Det vill säga den utmätta tiden är en villa. Vad som betyder något är nuet och vad som fyller nuet.

Detta hennes nu var fyllt till brädden. Det var hit, till detta nu, hon alltid längtat, fast hon förr inte anat att detta fanns till.

Men när hon rätt tänkte efter, var det väl en natt hon stannat hos dem. Hon kom till dem mot kvällen och gick åter nästa morgon. Det var då de sa till henne att folk nerifrån bygden börjat leta efter henne i skogen. De visste det. Hon hade sovit en starkande sömn uppe på en vind tillsammans med några av barnen. De snusade ännu och log i sömnen, när hon gick.

Så följde henne en man och en kvinna till-

Charlotte Leopold
von Arenstorff

ÄLSKA VÄRLDEN

Förf. ger intressanta glimtar från sina mediala kontakter med den värld som sträcker sig bortanför sinnelivets gränser. Hon besitter i hög grad förutsägelens gåva, vilket hon här ger exempel på, dessutom redovisar hon många upplevelser hon haft genom sin klärvoajanta förmåga. Den ton och grundstämning som genomsytrade hennes föreg. bok "Manna från Himlen" dröjer ännu kvar även här, jämte en mild och försynt levnadsvisdom.

Här finns också några intressanta kapitel und. rubr. "Telepati och tankekraft" och "Klärvoajans och telepati". Läsaren skall säkert finna en hel del av intresse genom att läsa om hennes funderingar och kommentarer kring mötet med "Siaren". Bo-Hjalmar Fagerström har tecknat och signerat omslaget.

En pocket-bok.

8:80

LITTERATURFÖRLAGET

Luntmakargatan 90 - 113 51 Stockholm

baka upp över Fjällmarkshöjden, ner på andra sidan, där stigen började. Där tog de farväl och vände tillbaka.

— Nu vet du var vi finns, sa de när de skildes från henne. Närhelst du önskar kan du söka upp oss på nytt, och dina tankar ska flyga oss till mötes långt i förväg, så att vi kan gå och möta dig redan långt nere i skogen. Det ska bli en stor glädje för oss att se dig på nytt. Vi är till för alla dem, som kommer till oss av sitt innersta.

Strax därpå hörde hon ropen av dem som sökte henne.

Ännu långt efter det hon kommit tillbaka hem, levde hon liksom kvar i byn bakom Fjällmarkshöjden. O, om människorna bara visste vad underbart där fanns. Hur man där levde så, som Gud menat att man skulle leva. Så tycktes det henne åtminstone. Åter och åter försökte hon berätta om det för andra. Hon fick och kunde inte behålla det för sig själv.

SEKLET

Redaktör och ansvarig utgivare: HARRY BLOM

Redaktion och Expedition:

Luntmakargatan 90 — 113 51 STOCKHOLM

Tel. 08/32 26 60 — 31 04 63

Utkommer med 6 nr 1970

Pren.avgift 12:—

Postgiro: 23 04 40

Bankgiro: 56 — 5472

Strängnäs Tryckeri AB, Strängnäs 1970

Lentmätare

Herr Carl Olof Helmqvist

Svartingstorp

380 31 LÄCKEBY

Men till sin häpnad och förtvivlan märkte hon, att det hon upplevt liksom inte gick att kläda i ord. Annars hade hon inte svårt att uttrycka sig, men nu tröt henne ofta orden, och det hon lyckades säga gick inte fram. Hon märkte det, kände det väl.

En del tycktes känna sig manade att tala vad de kallade förnuft med henne. Hon måste slå bort de här grillerna. En hel by bortom Fjällmarkhöjden, uppe i sjumilaskogarna! Vilken befängd idé. Ingen människa hade hört talas om en sådan by. Hon måste ha legat i skogen och sovit den där natten och drömt en önskedröm om att snälla människor tog sig an henne, den ensamma vilsegångna. Så måste det ha varit. Men hon stod på sig.

Då kom de med andra försök till motbevis. Om det nu var rätt som hon påstod... Jaja, de tvivlade ju inte på hennes ord men i alla fall. Otroligt lät det ju. Och om det nu fanns en sådan där by med så djupt religiösa människor som hon sa — borde de då inte någon gång om året komma ner till kyrkan för att höra Guds ord? Men hade någon någonsin sett dessa ålderdomligt klädda människor i kyrkan? Ens vid jul eller påsk?

Men den mannen då, som hon sett en gång för länge sedan, i sin barndom, invände hon. De viftade bort det. Inbillning det också.

Hon blev nästan till en visa i bygden till slut. Man undrade om hon tagit skada till sitt förstånd den där natten i skogen, om hon plötsligt blivit skvatt galen...

För sent förstod hon att hon aldrig skulle ha gjort dessa krampaktiga försök att berätta. För sent mindes hon vad de sagt däruppe i skogen om att de bara talade när kallelsen bjöd dem. Hur var det de sagt till henne? "Om människorna därute i världen anade hur litet ord och tal egentligen betydde mot detta att låta det inre tala genom sig."

Hennes fel var att hon försökt tala, fast hennes inre så tydligt sagt ifrån att hon borde tala. De däruppe väntade tills de kände sig manade att tala. Det skulle hon också ha gjort. Väntat tills det inte var möjligt att tala längre, tills kallelsen bjöd henne...

Nu var det så att det fanns en ung man där nere i bygden, som ville ha klarhet i det hon berättat. Han var en handlingens man. Han packade sin ränsel, tog en kamrat med sig och styrde kosan uppåt skogarna. Efter ett par dagar var han tillbaka.

Han gick raka vägen till henne och hans blick var mörk och underlig. Om hon inte fått en så förunderlig styrka efter sitt besök hos folket i skogen, skulle hon blivit rädd. Men med lugn och fattning tog hon nu emot det han hade att säga henne. Ingenting tycktes kunna rubba henne.

Han och kamraten hade nått sjön bakom

Fjällmarkhöjden på eftermiddagen. Kanske vid samma tid som hon den gången, för sjön lyste också nu som av guld. Det var den lilla långsträckta sjön bortom höjden. Hon nickade. Någon annan sjö fanns ju inte på milsvitt avstånd, så det fanns inget tvivel om den saken. *Men där fanns ingen by.* Han såg henne fast i ögonen med sina mörka blickar. Han och kamraten hade gått runt omkring hela sjön, men inte en stuga... Inte den uslaste koja ens. Men vad de funnit på stranden närmast höjden var några gamla raserade grunder av hus, urgamla och övervuxna. Det var som om där legat stugor i gamla tider. För länge sedan. Men av en nutida by — inte ett spår.

När han gick visste hon, att han gick ifrån henne för alltid. Och det stod också klart för henne, att det var bäst så.

Samtidigt steg en visshet upp inom henne, så stark som livet. Vad var det de sagt de båda, som följt henne från byn? "Vi är till för alla dem, som kommer till oss av sitt innersta." Låg det inte en djup sanning dold i detta "sitt innersta"? Byn fanns där ändå! Vad alla de som sökte efter yttre tecken och bevis än månde säga. Den fanns där.

Dunkelt anade hon, att detta sökande efter yttre bevis var i släkt med hennes krampaktiga misslyckade försök att förklara i ord. Men hon kunde inte reda ut sammanhanget.

Men ett visste hon. När hon en gång kände den inre maningen att återvända dit upp, så skulle hon finna vägen och hon skulle åter föras genom skogarna på liknande sätt och byn skulle ligga där lika strålende som första gången, och dess förunderliga, underbara innevånare skulle komma henne till mötes och hon skulle möta dem igen, verkligen möta dem i sitt innersta och djupaste så, som det redan skett en gång.

Det fanns inte rum för något tvivel.

Gulli Bergvall

En Kinamissionärs berättelse

Ur den katolska "Weltmission" nr 3—4 1966, som utgives i Aachen hämtar vi följande egenomliga berättelse av en katolsk missionär:

När jag var missionär för några år sedan i Diözese Kaying i Syd-Kina besökte jag en by där vi hade ett litet kapell och jag upplevde där något som jag ännu idag ej kan förklara. En gammal fransk missionär, som hade arbetat där i 40 år, hade rätt mig att framförallt besöka familjen Wang. Makarna Wang var goda kristna och de eller deras barn skulle kunna vara till stor hjälp i mitt arbete.

Jag fann genast deras hus. Jag knackade på och bad att få tala med familjens överhuvud. Det visade sig att det var sonen i huset som nu övertagit denna värdighet sedan föräldrarna dött för några år sedan. Han hälsade mig som en vän som han ej sett på länge. Detta tyckte jag var underligt — han visade en så översvalande glädje över att se mig — och jag blev än mer förvirrad då han förde mig in i husets största rum där 20 personer stod omkring två mycket stora och rikt dukade bord.

"Vi har redan väntat länge på er", sade Wang, fastän han ju måste noga vetat att jag just hade kommit till platsen. Jag ville förklara mig och ställa allt till rätta men han nödgade mig att ta plats. Jag förstod inte varför man bjöd in mig till en måltid som tydligen hade planerats länge, men jag beslöt mig för att vara lugn och invänta en senare förklaring.

När jag tagit plats såg jag på motsatta väggen två stora porträtt, inramade under glas, som tydligen framställde de döda föräldrarna. Under dem stod på ett bord skålar med spirande risplantor och rökelseskålar, tecken på hednisk tillbedjan av anförvarters andar.

Jag började fundera över hur stark familjens katolska tro egentligen var, men teg. När den stora festen var i full gång hördes plötsligt ett brak och de stora porträtten föll ner från väggen. En stor stillhet föll över de 22 gästerna och alla utom jag böjde sig djupt ner mot bordet. De var tydligen stela av skräck. Då ingen rörde sig, steg jag upp och hängde åter upp bilderna på väggen. Med foten släckte jag de glödande rökelsekornen och träkolen, som hade fallit på golvet, ordnade åter sakerna på det lilla bordet och återtog min plats.

Samtalen kom nu långsamt åter igång men först då måltiden var slut stod värdens upp och berättade högtidligt följande: "Andlige fader, för kort tid sedan hämtade vi hit en trollkvinna för att vi gärna ville veta hur det var med våra föräldrar i andevärlden. Hon kunde dock ej komma i kontakt med dem utan sade att hon talade med en annan ande som berättade att våra föräldrar ej kunde komma i förbindelse med oss och ej heller få ro, därför att vi ej hållit ett löfte som jag och min syster gav dem på dödsbädden. De bad oss nämligen då att ta emot dopundervisning och bli katoliker. Detta löfte hade vi helt enkelt glömt ända tills trollkvinnan nu påminde oss. Hon sade också att inom tre dagar skulle någon som stod i förbindelse med vårt löfte komma till vårt hus. Därför har vi förberett oss till Ert mottagande. Nu vill vi fira våra föräldrars befrielse och bli katoliker."

Jag kan ej förklara händelsen, bara betyga att allt hände som jag berättat här. Jag döpte sedan hela familjen och de förde sedan ett förebildligt katolskt leverne.

P. Howard D Trube